

Texttyp: Instruerande text

Sex veckors kurs i liten grupp för åk 4–7, där eleverna skriver instruktioner till läsare som gör det som står

Skrivning · åk 4–7 · 60 minuter per pass, två pass i veckan · Två till tio elever

En kurs i sex veckor för två till tio elever i åk 4–7 som hoppar över steg när de skriver en instruktion. De lär sig skriva så att läsaren kan göra något själv utan att fråga. Läsarna i en annan klass gör en flygare av papper efter elevernas texter och spelar sedan deras spel. Kursen hör till Texttyper i grupp.

Hör till	Texttyper i grupp		
Område	Skrivning	Årskurs	åk 4–7
Format	liten grupp, par	Tid	60 minuter per pass, två pass i veckan
Period	12 pass, omkring sex veckor	Grupp	Två till tio elever
Uppdaterad	28 oktober 2026		
Material	lappar, bladet Planen, kortet Läsarens frågor, en pärm att ställa upp, pappersremsor och gem, veckans texter · allt material under Kursens material		

Så gör eleven: Tänk, Planera, Säg, Skriv

Här är fyra bilder ur filmen om de fyra stegen, så som paren gör dem i vecka 2. En elev planerar en instruktion till Lova i 4B, som aldrig har gjort en helikopter. Lova är inte i rummet: hon syns i bilden eftersom paret tänker på henne. Läraren frågar vid lapparna. I Säg kommer läsaren ur ett annat par och sitter bakom pärmen, och hen gör bara det hen hör. Kamraten i paret ser på och är inte med i bilden. Filmen på metodens sida visar samma sak i rörelse.

Vem läser? Lova i 4B.
Vad vill vi? Att Lova kan göra en helikopter.
När får vi svar? På Flygdagen.

Det läsaren ska kunna, i ordning	Åt sidan: det vet läsaren

Hur gör man en?

Lova ska kunna göra en helikopter.

Lova, 4B Eleven Läraren

1 • Tänk: Lova läser. Hon har aldrig gjort en helikopter.

Vem läser? Lova i 4B.
Vad vill vi? Att Lova kan göra en helikopter.
När får vi svar? På Flygdagen.

Det läsaren ska kunna, i ordning	Åt sidan: det vet läsaren
Lova ska kunna göra en helikopter Klipp ett snitt Mitt på kortsidan, halvvägs in Vik vingarna åt var sitt håll	Så håller du saxen

Klipp ett snitt mitt på kortsidan, halvvägs in.

Hur långt?

Lova, 4B Eleven Läraren Läsaren

3 • Säg: eleven säger steget, och läsaren frågar hur långt.

Vem läser? Lova i 4B.
Vad vill vi? Att Lova kan göra en helikopter.
När får vi svar? På Flygdagen.

Det läsaren ska kunna, i ordning	Åt sidan: det vet läsaren
Lova ska kunna göra en helikopter Klipp ett snitt Vik vingarna åt var sitt håll	Kan Lova göra det utan att fråga? Så håller du saxen

Åt sidan. Lova klipper varje dag.

Lova, 4B Eleven Läraren

2 • Planera: Läraren frågar, och saxlappen går åt sidan.

Vem läser? Lova i 4B.
Vad vill vi? Att Lova kan göra en helikopter.
När får vi svar? På Flygdagen.

Det läsaren ska kunna, i ordning	Åt sidan: det vet läsaren
Lova ska kunna göra en helikopter Klipp ett snitt Mitt på kortsidan, halvvägs in Vik vingarna åt var sitt håll	Så håller du saxen

Klipp ett snitt mitt på kortsidan, halvvägs in.

Lova, 4B Eleven Läraren Läsaren

4 • Skriv: eleven skriver det hen sa till läsaren.

Texttyp: Instruerande text är en kurs för elever i åk 4–7 som behöver stöd i att skriva. När de skriver en instruktion hoppar de ofta över steg som de själva gör utan att tänka, och stegen säger vad läsaren ska göra men inte hur. När de läser sin text tycker de att den är klar, för de vet ju hur man gör. I kursen lär de sig skriva så att en läsare kan göra något själv utan att fråga. En instruerande text lär läsaren att göra något, och den lyckas när läsaren kommer hela vägen: hen vet vad det går ut på och vad som behövs, gör ett steg i

taget, vet hur och var och ser att det blev rätt. Kursen har två slags texter. Det första slaget lär läsaren göra en flygare av papper, och det andra lär läsaren ett spel.

På tavlan står tre rader om läsaren: Vem läser? Vad vill vi? När får vi svar? På bordet ligger lappar, bladet Planen, kortet Läsarens frågor, papper och en pärm som går att ställa upp. Lapparna är små papperslappar, som du klipper ur arket Lapparna. På den första lappen skriver eleven vad läsaren ska kunna efteråt. Är läsaren Lova i 4B, kan det stå "Lova ska kunna göra en helikopter". På var och en av de andra skriver de ett steg, med verbet först: "Klipp ett snitt". Vid varje lapp prövar de om läsaren kan göra steget utan att fråga, och svaret tar de ur det de vet om läsaren, som det hen sa på mötet i pass 2. Det läsaren redan vet, som hur man klipper eller hur en tärning ser ut, lägger de i rutan Åt sidan på bladet Planen. Ett steg som läsaren ska göra ligger kvar, också när hen kan det. Minst en lapp hamnar åt sidan, och den som lägger den säger varför. De andra lapparna lägger de på Planen i den ordning läsaren gör stegen.

Eleven lär sig genom att höra dig tänka högt och sedan göra likadant. Du frågar som läsaren, säger dina val högt och lämnar över till eleven. Det eleven ska ta över är att välja för läsarens skull och säga valet högt: "Halvvägs in måste med. Lova vet inte hur långt snittet ska vara." Eleven gör varje text med samma fyra steg, Tänk, Planera, Säg och Skriv. Innan eleven planerar, lär hen sig göra saken själv. I Säg ställer två par upp en pärm mellan sig, som en skärm. Skribenten säger stegen över pärmen, och läsaren ur det andra paret gör bara det hen hör. Skribentens kamrat ser på och säger var läsaren stannade. Där säger skribenten steget på ett nytt sätt, och läsaren gör om. Det som fungerade blir en ny lapp. Med pärmen emellan har skribenten bara orden, för hen kan inte peka eller visa hur man gör. Mitt i skrivandet och när texten är klar gör en läsare det som står, ibland du, medan skribenten ser på. Det är så eleven ser var texten tar slut, för det syns inte när man läser sin egen text. Efter texten skriver eleven vad hen tar med sig till nästa text.

Läsarna går i en annan klass, helst en klass ett år yngre där ingen i gruppen går, och eleven har samma läsare hela kursen. Eleven är den som kan något som läsaren inte kan. I pass 2 kommer en läsare till varje elev, viker sitt bästa pappersplan och berättar vilka spel hen kan, så att eleven vet vad läsaren redan kan. Sedan skriver eleven hur man gör en helikopter av papper. Gruppens text i vecka 3 går i en låda till hela läsarnas klass, och klassen gör ringflygare efter den och skickar tillbaka dem i lådan. På Flygdagen i pass 6 gör läsaren helikoptern efter elevens text. Där läsaren stannar skriver eleven in det som fattades, och läsaren gör en ny helikopter. I vecka 4 spelar en vuxen eller en kompis på skolan parets spel efter elevens text. På Spelstunden i pass 12 kommer läsarna tillbaka och spelar elevernas egna spel, och sist går spelen till läsarnas klass i en låda.

De sex veckorna går från att du visar till att eleven skriver själv. I vecka 1 skriver eleven en kort text utan stöd, som ni lägger bredvid en ny i vecka 6. I vecka 2 visar du hur du planerar och skriver en instruktion, och paren gör efter dig. I vecka 3 skriver gruppen en text tillsammans, i vecka 4 planerar paren ett spel, och i vecka 5 planerar och skriver var och en sin egen text. I vecka 6 läser gruppen två uppgifter som liknar provens, så att eleven känner igen när en uppgift ber om en instruktion. I vecka 1, 3 och 4 jämför ni två texter om samma sak, och någon gör saken efter båda texterna. Det som gäller alla kurser i serien står i Texttyper i grupp: vilka eleverna är, hur du tänker högt, vad du gör när en elev fastnar och vad kurserna bygger på.

Så fungerar insatsen

Två till tio elever har tolv pass om 60 minuter, två i veckan under omkring sex veckor. Eleven gör varje text med fyra steg, Tänk, Planera, Säg och Skriv: hen säger vem som läser, skriver det läsaren ska göra på lappar, säger det för en läsare som gör det bakom en pärm och skriver. Du tar bort stödet vecka för vecka: du visar, gruppen skriver tillsammans, paren planerar och var och en skriver sin egen text. Läsarna går i en annan klass och kommer tre gånger, och en läsare på skolan spelar parets spel. De korta texterna i pass 1 och 11, det läsarna gör och det du hör visar om kursen hjälper.

Så sätter du ihop gruppen

Kursen är för elever i åk 4–7 som hoppar över steg när de skriver en instruktion, och som skriver vad läsaren ska göra men inte hur. Eleven behöver kunna ge och ta emot en enkel muntlig instruktion och få ned läsbara meningar för hand, på dator eller genom att diktera. Den som redan skriver vad som behövs och var och hur man gör får inte ut mycket av kursen. Gruppen har två till tio elever. Du sätter ihop paren efter vem som stöttar vem. Med udda antal blir ett av paren tre, och med två elever är du läsare åt dem.

Tre saker att hålla fast vid

Nämn läsaren före första ordet, i varje text. Läsaren avgör vad som ska med. Lägg något åt sidan eller lägg till något för läsarens skull, och säg varför, så att valet hörs och syns på papperet. Kör fast högt, och säg vad du gör då. Eleven behöver höra att också du fastnar och hur du tar dig vidare. De tre sakerna ska först höras från dig och sedan från eleven, och det är dem du lyssnar efter.

Läsaren frågar, och eleven svarar

När eleven planerar och säger stegen svarar hen på det en läsare undrar. Frågorna står på kortet Läsarens frågor.

Läsaren frågar	Eleven	Du säger
Vad går det ut på?	Säger först vad läsaren ska kunna göra, eller vad spelet går ut på	<i>"Vad har läsaren när hen är klar?"</i>
Vad behöver jag?	Säger vad som ska ligga framme innan första steget	<i>"Vad ska ligga framför läsaren innan hen börjar?"</i>
Hur gör jag?	Tar stegen ett i taget, i den ordning läsaren gör dem, och säger hur och var	<i>"Var ska kanten ligga? När gör läsaren det?"</i>
Hur vet jag att det blev rätt?	Säger hur det ska se ut efter ett svårt steg, eller hur spelet slutar	<i>"Hur ser läsaren att hen inte har gjort fel?"</i>

I början av varje text övar ni på att svara på fråga 1 och 2. Ord för var övar ni i pass 6, och ord för när i pass 7. I åk 6–7 skriver paret i början av Skriv i pass 6 för hand en rad till på kortet Ord för var och när, "mått i centimeter, lodrät, vågrät", och använder orden när var och en skriver in hur och var vid prickarna. Från pass 8 får läsaren också fråga "Vad gäller om något händer?", och eleven säger vad som gäller när något händer, i det steg där läsaren behöver det.

De sex veckorna

Varje vecka har två pass. Läsarna går i en annan klass och kommer i pass 2, 6 och 12. I vecka 4 spelar en vuxen eller en kompis på skolan parets spel.

Vecka	Det som händer	Eleven skriver	Texten går till
Vecka 1 Läsaren	Pass 1: en kort text, Två texter om samma hus och Båten. Pass 2: läsarna kommer, och alla gör helikoptern.	En kort text	Dig

Vecka	Det som händer	Eleven skriver	Texten går till
Vecka 2 Du visar	Pass 3: du säger över pärmen hur man viker Pilen, och en elev viker. Paren planerar. Pass 4: du lägger elevens pappersplan bredvid ditt, och var och en skriver klart.	Hur man gör helikoptern	Läsaren
Vecka 3 Gruppens text	Pass 5: dina två versioner av elevernas början, och gruppen skriver hur man gör ringflygaren. Pass 6: ord för var, och Flygdagen.	En fortsättning på gruppens text, och mer i sin egen	Läsarnas klass, och läsaren på Flygdagen
Vecka 4 Parens text	Pass 7: du läser Grisen, och paren planerar ett spel. Pass 8: det som gäller om något händer.	En instruktion till ett spel	En vuxen eller kompis på skolan
Vecka 5 Egen text	Pass 9: dina två versioner, och eleven planerar sitt spel. Pass 10: en kamrat gör de första stegen efter texten, och eleven skriver klart.	En egen instruktion	Läsarna
Vecka 6 Svaren	Pass 11: en ny kort text, och Två uppgifter, som liknar provens. Pass 12: läsarna kommer till Spelstunden.	En kort text, och mer i sin egen	Dig, och läsarna

Du frågar läsarnas lärare före pass 2, helst en vecka före kursen (se Var hittar du texterna och läsarna?). Kan läsarnas klass inte komma i pass 2, träffar eleven sin läsare på en rast före pass 3, med bladet Läsaren. I pass 2 gör ni då helikoptern från minut 5 till 30, och delarna efter den börjar fem minuter tidigare. De sista fem minuterna läser paret frågorna på bladet Läsaren. Hur du tar bort stödet står i Texttyper i grupp.

Ett pass i sex delar

Fem av passen, pass 4 och pass 6 till 9, har samma sex delar. I delarna Tänk och planera, Säg och Skriv gör eleverna de fyra stegen. En text tar oftast två pass. Tabellens minuter gäller pass 7, där paren planerar ett

spel, säger stegen och börjar skriva. De andra fyra har samma delar med andra minuter, och alla passens minuter står på veckans sida.

Minuterna är hållpunkter: det tar tid att komma i gång, och Skriv är lång för att passet ska ha luft.

Läs som läsaren 0–5 min	Visa och pröva 5–15 min	Tänk och planera 15–27 min	Säg 27–33 min	Skriv 33–57 min	Läs upp 57–60 min
Gemensamt · Hela gruppen, med dig vid tavlan	Läraren visar · Du tänker högt, och gruppen gör likadant	I par · Två och två, och två par ihop med en pärm emellan			Gemensamt igen · Två elever berättar om ett val

Del	Rutinen i 6 delar		Så leder du det
Före passet	Skriv tavlans tre rader och dagens mening, om passet har en. Lägg fram lappar, pennor, Planen, kortet Läsarens frågor, pärnarna och mapparna, och från pass 7 det spelen behöver. Välj två eller tre elever att lyssna särskilt på.		
Läs som läsaren 0–5 min	1. En elev läser dagens mening, och en annan gör det den säger. Alla skriver en bättre mening, och ni lägger dem bredvid varandra.		Fråga "Vad hände? Vad undrar du?" och sedan "Vilken mening hjälper läsaren mest?"
Visa och pröva 5–15 min	2. Du visar det som står på veckans sida. Gruppen säger vad de hörde och prövar samma sak en gång tillsammans.		Skriv på tavlan vad ni övar på, och visa bara det. Fråga "Vad hörde ni mig säga?" Lägg undan texterna före Skriv.
Tänk och planera 15–27 min	3. Paret säger vem som läser. Den ena gör saken långsamt, och den andra skriver ett steg på varje lapp. Det läsaren redan vet lägger de åt sidan, men varje steg ligger kvar.		Lyssna först: säger paret vem som läser? Fråga vid varje lapp "Kan läsaren göra det här utan att fråga dig?" och sist "Vad gör läsaren först?"
Säg 27–33 min	4. Två par sätter sig med en pärm emellan. Skribenten säger stegen, och läsarna i det andra paret gör bara det de hör. Skribentens kamrat ser på.		Säg till läsaren "Gör bara det du hör." Där läsaren stannar första gången, säger skribenten steget med nya ord, och det blir en ny lapp. Sedan byter paren.
Skriv 33–57 min	5. Var och en skriver efter planen, på varannan rad. Den som är klar läser texten högt för en kamrat som också är klar, och kamraten gör det som står.		Säg "Skriv det du sa." Läs ett steg över axeln och fråga "Hur gör jag?" Rätta inte nu. Ge den som inte kommer i gång starthjälp.
Läs upp 57–60 min	6. Två elever läser ett steg ur sin text och berättar om ett val.		Fråga efter ett val: "Vilken lapp lade du åt sidan? Varför?" När en text är klar skriver eleven vad hen tar med sig.
Efter passet	Fäst lapparna på bladet Planen. Fyll i fältet Till nästa pass på bladet Det jag hör.		

Tavlans tre rader är frågorna om läsaren: Vem läser? Vad vill vi? När får vi svar? Vid den första skriver du vem som läser. Vid den andra skriver du vad läsaren ska kunna efteråt, som också står på den första lappen. Vid den tredje skriver du när läsaren svarar: på Flygdagen, när lådan kommer tillbaka, när läsaren av parets spel har spelat eller på Spelstunden. Dagens mening tar du aldrig ur en elevs egen text, men ur gruppens text går det bra, för den är allas. Säg följer strukturen Kommunicera ur det kooperativa lärandet, som står på sidan Strukturen, vecka 2: Kommunicera. Läsaren har saken bakom pärmen och gör bara det hen hör, som en robot, också när hen kan saken. Säg slutar när läsaren har gjort om det första steget där hen stannade. Resten prövar en läsare som gör efter texten, på Flygdagen, med parets spel och på Spelstunden,

och då svarar skribenten bara "Det står inte". Är ett ord nytt för läsaren, förklarar skribenten ordet i det steg där det står första gången.

Arbetsform: gemensamt, läraren visar, i par, gemensamt igen

I delen Säg sätter sig två par ihop, med en pärm emellan. I det ena paret säger en elev stegen och kamraten ser på, och båda i det andra paret är läsare. Sedan byter paren, så att det andra paret säger sina steg. Blir ett par över, är du läsare åt det paret, och åt ett annat par nästa gång. Så blir det i varje pass när gruppen har två, tre, sex, sju eller tio elever. Då skriver du på bladet Det jag hör vad det paret säger. Är en i paret borta, blir kamraten den tredje i ett annat par. I pass 9 har var och en sin egen plan, och då är kamraten läsaren, som aldrig har spelat elevens spel. I ett par med tre elever säger en elev stegen i pass 3 och 7, och de två andra i pass 4 och 8. I pass 4 och 8 tar trion och det andra paret då tre minuter från Skriv. Paren är desamma hela kursen, och paret får planera på sitt starkaste språk.

Efter kursen: Uppgift 1

Del	Så gör du
Förberedelse <i>Före passet</i>	Ta fram elevens mapp, ditt svar på den korta texten från pass 11 och elevens sida av Uppgifter, vecka 6.
Målet och uppgiften <i>0–5 min</i>	Eleven läser sitt mål från pass 12 och Uppgift 1 på elevens sida av Uppgifter, vecka 6.
Tänk och planera <i>5–18 min</i>	Eleven säger vem som läser, och planerar med lappar eller en lista.
Säg <i>18–24 min</i>	Kamraten är läsaren bakom pärmen och gör det eleven säger. Gäller texten en lek, säger kamraten steg för steg vad hen skulle göra.
Skriv <i>24–48 min</i>	Eleven skriver, och den som inte hinner dikterar slutet för dig.
Läsaren gör <i>48–56 min</i>	Kamraten gör det som står, ett steg i taget, och eleven sätter en prick där kamraten stannar. Gäller texten en lek, säger kamraten steg för steg vad hen skulle göra.
Diagrammet <i>56–60 min</i>	Eleven räknar sin text och fyller i stapeln Efter kursen i diagrammet Mina texter.

Exempel: så går pass 7 till

Gruppen:

Fyra elever i åk 5 går kursen. Det är vecka 4 och pass 7. Paren är Selma och Hassan, och Theo och Amira. I pass 6 kom läsarna i 4B och gjorde helikoptrarna efter elevernas texter, och de lämnade över lådan med klassens ringflygare. I dag börjar eleverna på en instruktion till ett spel. Läraren lyssnar särskilt på Hassan och Amira.

Läs som läsaren. Gruppen öppnar lådan från 4B. På de flesta papperen står samma steg ur gruppens text: "Tejpa fast ringarna på sugröret." Theo gör det som steget säger, tejpar ringarna på var sin sida av sugröret och kastar. Ringflygaren vinglar och faller. Amira säger: "Det står inte var." Alla skriver ett nytt steg, och gruppen lägger dem bredvid varandra. Gruppen pekar på Selmas: "Tejpa fast ringarna i var sin ände av sugröret, på samma sida." Theo gör om, och nu sitter ringarna rätt. Var och en gör sitt steg bättre.

Visa och pröva. Läraren läser början av Grisen och frågar: "Vad går spelet ut på?" Hen visar de tre kraven på blädderblocket och nämner textens läsare: "Morfar har aldrig spelat Grisen." Hen läser vidare, med steg 4

utan *"När du säger stopp"*, och Theo frågar: *"När ska jag skriva summan?"* Gruppen ringar in orden för när. Läraren håller upp tre lappar, *"Slå tärningen"*, *"En tärning har prickar från ett till sex"* och *"Om du slår en etta får du inga poäng"*. Den andra lägger hen åt sidan: *"Morfar vet hur en tärning ser ut. Att han ska slå behöver han ändå veta."* Sedan frågar hen: *"Om texten gick till Malte i stället, vilka lappar låg kvar?"* Hassan säger: *"Alla tre. Malte har kanske aldrig spelat med en tärning."*

Tänk och planera. Först läser var och en läsarens ord från Flygdagen och fyller i stapeln Helikoptern. Läsaren hade stannat vid snittet i Hassans text. Hassan säger: *"Jag glömmer att säga hur långt."* Det blir hans nya mål. Selma och Hassan väljer spelet Krig, och Theo och Amira väljer Finns i sjön. Selmas läsare är Jonna på fritids, och Hassans är Ali i 6A. Var och en skriver sin läsare på den första lappen: *"Jonna ska kunna spela Krig"* och *"Ali ska kunna spela Krig"*. Sedan spelar paren en tur, och för varje drag de säger skriver de en lapp. Selma märker lappen *"Så blandar du korten"* med sitt S: *"Jonna spelar kort på fritids."* Hassan låter den ligga: *"Ali har aldrig spelat kort."*

Säg. Paren ställer upp en pärm mellan sig. Hassan säger stegen över pärmerna, Theo och Amira har var sin kortlek och gör det de hör, och Selma ser på. Theo delar ut korten och vänder upp sina. Selma säger: *"Han stannade vid korten. Du sa inte hur de skulle ligga."* Hassan säger steget igen: *"Lägg korten i en hög, med baksidan upp."* Theo gör om, och nu ligger korten rätt. Hassan skriver steget på en ny lapp, och Selma säger att *"med baksidan upp"* hjälpte. Sedan byter paren, och Amira säger stegen i Finns i sjön.

Skriv. Var och en skriver början. Läraren läser Selmas första steg över axeln, *"Dela korten"*, och frågar: *"Hur gör jag?"* Selma svarar *"Ett kort i taget, tills korten är slut"*, och skriver det. Amira sitter stilla och säger: *"Jag vet inte vad mer. Jag tittar på kortet. Vad behöver jag?"* Hon skriver: *"Ni behöver en kortlek."* Hassan dikterar på datorn och säger till Selma: *"Jag börjar med vad det går ut på, för det vet inte Ali."*

Läs upp. Paren säger vad de tar reda på till nästa pass. Theo säger: *"Vad som gäller om högen tar slut."*

På bladet Det jag hör står efter passet: Läsaren nämns: Hassan, *"Ali har aldrig spelat kort"*, utan att jag frågade. Lagt åt sidan eller lagt till: Selma, *"Jonna spelar kort på fritids."* Kör fast: Amira, *"Jag tittar på kortet."* Frågan under Skriv: till Selma, *"Hur gör jag?"* Till nästa pass: Selma och Theo säger stegen i Säg.

Det du ser, och det du gör

Här står det som brukar hända i just den här kursen. Stödtrappan för när en elev fastnar, och det du gör och undviker som lärare, står i Texttyper i grupp. Där står också det du gör under Skriv, i tabellerna Skrivstödet och Eleven som har svårt att få ned texten. [Skrivstrategier](#) är ett A4 på kursens sida att ha i handen under skrivtiden.

Skrivstrategier: niclasfohlin.se/skrivstrategier

Det du ser	Det du gör
Eleven hoppar över steg som hen gör utan att tänka	Säg <i>"Gör det en gång till, långsamt, och säg vad du gör."</i> Gör eleven något som inte står på någon lapp, skriver hen en ny lapp.
Steget säger vad men inte hur: <i>"Vik ned hörnen."</i>	Fråga som läsaren: <i>"Vilka hörn? Var ska kanten ligga?"</i> Peka på kortet Ord för var och när.
En lapp rymmer flera saker att göra	Fråga <i>"Vad gör läsaren först i det här steget?"</i> Eleven skriver två lappar i stället för en. Gör läsaren samma sak två gånger, som att vika ned båda hörnen, får det stå på en lapp.
Texten börjar med första steget	Fråga <i>"Vad går det ut på? Vad ska ligga framme innan läsaren börjar?"</i>
Regeln kommer efter steget där den behövs	Fråga <i>"När behöver läsaren veta det?"</i> Eleven flyttar lappen dit.

Det du ser	Det du gör
Läsaren vet inte vad ett ord i steget betyder, som foten eller turen	Be skribenten förklara ordet i det steg där det står första gången: <i>"Vik upp foten, den nedre änden."</i>
Steget säger <i>"så här"</i> eller <i>"där"</i>	Fråga <i>"Vad menar du med så här, och var är där? Läsaren ser dig inte."</i>
Eleven skriver varför spelet är roligt	Låt en mening om varför spelet är roligt stå i början, där texten säger vad det går ut på. Den meningen räknas inte i stapeln.
Eleven kan inte saken själv	Hen gör den med kamraten eller dig tills det går utan att titta, innan hen planerar.
Skribenten pekar, visar eller säger mer än det som står	Säg <i>"Läsaren gör bara det som står."</i> Det skribenten ville säga skriver hen på en lapp.
Eleven har svårt att vika	Eleven viker tillsammans med kamraten, på tjockare papper, och säger stegen medan kamraten viker.
Eleven är klar före de andra	Hen skriver hur och var vid ett steg till, och från pass 8 en mening som börjar med Om. Sedan läser hen texten högt för en kamrat som också är klar, och kamraten gör det som står.
Eleven har varit borta	Kamraten visar planen och säger vad de valde och varför. Missade eleven pass 1, skriver hen den korta texten i tio minuter när hen kommer. Missade hen pass 2, frågar hen sin läsare på en rast, med bladet Läsaren.

Var hittar du texterna och läsarna?

Texterna står under Kursens material, direkt efter sidan för den vecka de hör till. Mentortexterna är två texter ni har som förebild: Båten i vecka 1, som är skriven till Siri, sju år, och Grisen i vecka 4, som är skriven till en morfar. Du kan byta texterna mot egna. Då behöver du två korta texter om samma sak, som skiljer sig åt på en punkt, och en instruktion där du kan säga vem den är skriven till.

Läsarna går i en klass där ingen i gruppen går, helst en klass ett år yngre. Har skolan ingen yngre klass, tar ni en parallellklass. Be läsarnas lärare om fyra saker före pass 2, helst en vecka före kursen, och ge hen bladet Till läraren i läsarnas klass. I pass 2 kommer en läsare till varje elev och viker sitt bästa pappersplan. Mellan pass 5 och pass 6 gör klassen ringflygare efter gruppens text. I pass 6 kommer samma läsare på Flygdagen, och i pass 12 på Spelstunden.

Läsaren av parets spel är en vuxen eller en kompis på skolan som inte kan spelet, och hen spelar efter elevens text mellan pass 8 och pass 9 (Spelet, vecka 4). Parets spel spelas med en kortlek, en tärning eller papper och penna. I åk 6–7 kan paret också välja ett spel med poäng och fler regler. Det egna spelet väljer eleven själv, ur listan Det vi kan lära ut eller hemifrån, och läsarna spelar det på Spelstunden (Spelstunden, vecka 6).

Spelet som eleven lär ut har tre krav. Skriv dem på blädderblocket till pass 7.

Något du kan och läsaren inte kan	Vid ett bord, på tio minuter	Inget som kan skada
Du kan det utan att titta i reglerna, och läsaren har inte spelat det förut	Det ryms i ett kuvert eller är en kortlek. Tar det längre, säger texten hur det slutar efter tio minuter	Inga vassa saker, ingen eld, inga pengar och inget spel på en skärm

Åk 4–5 och åk 6–7

Kursen är densamma i alla årskurser. Eleverna i åk 6–7 använder fler ord för var, kan välja spel med fler regler och sätter underrubriker redan från vecka 4. Går eleverna i olika årskurser, väljer du den som de flesta går i.

Vad	Åk 4–5	Åk 6–7
Läsarnas klass	En klass ett år yngre. Finns ingen, tar ni en parallellklass där ingen i gruppen går	En klass ett år yngre. På en skola med bara åk 7–9 tar ni en parallellklass där ingen i gruppen går
Orden för var och när	Orden på kortet Ord för var och när	Också mått i centimeter, och orden lodrät och vågrät
Spelen	Spel med en kortlek, en tärning eller papper och penna	Också spel med poäng och fler regler
Rubrikerna	Rubriken från vecka 2, som <i>”Så gör du en helikopter”</i> , och underrubriker i pass 11	Rubriken från vecka 2, och underrubriker från vecka 4

I åk 6–7 sätter eleven underrubriker från vecka 4, som *”Det här behöver du”* och *”Så spelar ni”*, så att läsaren hittar i texten på Spelstunden.

Material du behöver

Material	Hur många	När och hur ni använder det
Lappar	Ett ark per par räcker till ungefär tre pass	Varje pass från pass 3. Hur du gör lapparna, och vad eleverna skriver på dem, står under Till läraren: lapparna
Bladet Planen	Ett per par i vecka 2 och 4, ett per elev i vecka 5	I delen Tänk och planera. Eleverna lägger stegen i ordning i den vänstra rutan, och det läsaren redan vet i den högra, Åt sidan
Kortet Läsarens frågor	Ett per par, och ett per elev från pass 8. Den som ser på och den som skriver får kortet Ord för var och när	I delen Säg, och när någon läser en text med läsarens ögon
Pärmar, och sidan Strukturen, vecka 2: Kommuniera	En pärm och en sida per två par, och en pärm per par i pass 9 och 10	I delen Säg, från pass 3, och när någon gör saken efter en text som en annan läser upp
Papper, remsor, gem, sugrör och tejp	Remsor och gem till åtta helikoptrar per elev, och ett sugrör per elev i gruppen och i läsarnas klass	Pass 1 till 6. Måtten står under Till läraren: flygarna
Bladet Läsaren	Ett per elev	Pass 2, med läsaren. Sedan ligger det framme när paren planerar, till och med pass 9
Diagrammet Mina texter och bladet Mitt mål	Ett av varje per elev, i mappen	Eleven läser målet i Tänk och planera, och skriver vad hen tar med sig när en text är klar. Hen fyller i staplarna i pass 7, 9, 11 och 12

Material	Hur många	När och hur ni använder det
Veckans texter	Ett blad per par	Texterna står efter veckans sida i vecka 1, 3, 4 och 6. Till vecka 1 skriver du ut Båten och elevens sida av Två texter, vecka 1. Till vecka 3 skriver du ut elevens sida av Två texter, vecka 3. Till vecka 4 skriver du ut Grisen och elevens sida av Två texter, vecka 4. Till vecka 6 skriver du ut elevens sida av Uppgifter, vecka 6
Bladet Rita efter min text	Ett per elev, två gånger, och ett halvt A4 att rita figuren på	Pass 1 och pass 11. Uppgiften, och hur du svarar, står under Till läraren: de korta texterna
Kortlekar, tärningar och spelen	En kortlek per par och några tärningar. Det egna spelet tar eleven med	Pass 7 till 12
Inbjudan	Ett kort per elev	Pass 10. Den står under Inbjudan, vecka 5: Spelstunden
En låda till läsarnas klass, och kuvert	En låda, och ett kuvert per elev	Mellan pass 5 och 6 går lådan till läsarnas klass med gruppens text, sugrör, tejp och små papper. Efter pass 12 går spelen dit i kuvert. Se Flygdagen, vecka 3, och Spelstunden, vecka 6
Bladet Det jag hör	Ett per vecka	I handen medan paren planerar, säger stegen och skriver
Bladet Till läraren i läsarnas klass	Ett	Före kursen
En mapp per elev, skrivpapper, saxar och färgpennor	En mapp per elev	Varje pass
Ett blädderblock och häftmassa, eller en dator med projektor	Till gruppen	Din text (pass 3 och 4), gruppens text (pass 5), listan Det vi kan lära ut (pass 1 och 9), dina två versioner (pass 5 och 9) och kraven på spelet (pass 7)
En dator eller platta med elevens skrivstöd	En per elev som skriver bäst så	I delen Skriv. Bestäm före kursen, med klassläraren, hur varje elev skriver

Allt du skriver ut står under Kursens material och i planeringsmallarna.

Det eleverna blir bättre på, vecka för vecka

Gruppen går vidare varje vecka, eftersom läsarna väntar på texterna.

Pass	Fokus	Lärarens roll	Eleverna blir bättre på
1–2	Läsaren: en kort text till dig, och mötet med läsarna	Du ritar efter den korta texten, exakt som det står, och svarar.	Att göra bara det som står i en instruktion och säga var den inte räcker.
3–4	Du visar: din instruktion till Pilen	Du tänker högt och säger stegen över pärmen. Paren gör efter dig.	Att säga vad det går ut på och vad som behövs, innan första steget.
5–6	Gruppens text till läsarnas klass, och Flygdagen	Du håller pennan, och eleverna väljer.	Att säga hur och var i varje steg, med ord för var.
7–8	Parens text: ett spel	Du lyssnar innan du frågar vem som läser.	Att säga när, med ord för när, och vad som gäller om något händer.
9–10	Egen text: elevens eget spel	Eleven gör stegen själv, och du är läsare åt den som behöver det.	Att säga vem som ska läsa och vad läsaren ska kunna efteråt, innan de skriver.
11–12	Svaren: en ny kort text, och Spelstunden	Du lägger den nya korta texten bredvid den första.	Att känna igen en uppgift som ber om en instruktion.

Följ upp effekten

Du ser om kursen hjälper i det du hör och i det läsarna gör. Prickarna i kanten visar var läsaren stannade, och eleven följer sina texter i diagrammet. Stannade elevens läsare på Flygdagen vid ett steg som säger vad men inte hur eller var, säger eleven stegen i Säg i pass 7, och du är läsaren bakom pärmen. Efter Uppgift 1 beslutar du hur eleven går vidare. Kommer läsaren hela vägen med texten i Uppgift 1, avslutar du insatsen. Annars, om stapeln Efter kursen har högst en ruta fler än stapeln Första korta, tar du upp det med elevhälsan. Annars går eleven en period till på tre veckor, vecka 4 till 6 med nästa grupp, och skriver en instruktion till ett nytt spel.

Det jag hör	I varje pass skriver du på bladet Det jag hör vad två eller tre elever säger.
Diagrammet Mina texter	I pass 7, 9, 11 och 12 fyller eleven i diagrammet Mina texter och ser om målet syns i texten.
Den första korta texten	I pass 11 jämför ni de korta texterna och teckningarna och ser vad eleven gör nu. Eleven räknar då den första korta texten utan tillägget från pass 2.
Uppgift 1	Samla gruppen till ett pass efter fyra till sex veckor. Före passet tar du fram elevens mapp, ditt svar på den korta texten från pass 11 och elevens sida av Uppgifter, vecka 6. I passet skriver eleven Uppgift 1. Läs texterna efter passet, rätta staplarna om de inte stämmer och skriv tre svarsrader. Fråga klassläraren om eleven säger vem som läser.

Mål: det eleven gör efter kursen

Det övergripande målet är att eleven ska kunna skriva en instruktion så att läsaren kan göra det själv.

Efter kursen gör eleven oftare det här:

☐ Säger vem som ska läsa och vad läsaren ska kunna efteråt, innan hen skriver	☐ Säger vad det går ut på och vad som behövs, och tar sedan stegen ett i taget, i den ordning läsaren gör dem
☐ Säger hur, var och när, med ord som längs, mot och tills, och vad som gäller om något händer	☐ Prövar texten på en läsare och skriver in det som fattades där läsaren stannade
☐ Känner igen en uppgift som ber om en instruktion	

Checklista inför kursen

☐ Boka läsarnas klass, helst en vecka före kursen.
☐ Välj eleverna, bestäm deras skrivstöd och sätt ihop paren.
☐ Skriv ut Huset, Båten, Det jag hör och Rita efter min text (bladet med Till och Från) till pass 1.
☐ Gör flygarna själv, och öva högt på din visning med manuset Visningen, vecka 2.
☐ Klipp remsor, och ta fram pärmar, gem, sugrör och tejp.
☐ Läs Texttyper i grupp, och be en kollega vara reservläsare.

Kort om grunden

Kursen bygger på en skrivstrategi i steg, som börjar med läsaren. Läraren visar strategin och tänker högt, och tar sedan bort stödet lite i taget (Harris och Graham, 2017; [Fohlin och Wilson, 2027](#)). Yngre elever som granskade instruktioner där viktiga steg saknades trodde ofta att de kunde följa dem (Markman, 1977, genom Flavell, 1979). I en nederländsk studie övade eleverna på ett enkelt fysikförsök tills de kunde göra det utan hjälp, och skrev sedan en manual till klasskamraterna. Kamrater gjorde försöket efter manualen och tänkte högt, och skribenterna såg dem på film innan de skrev om. De som såg sin egen läsare skrev om bättre än de som såg någon annans, och bäst blev det när läsarna också hade skrivit vad de saknade. En liknande studie med elever i samma ålder som i åk 6 fann också att eleverna skrev om bättre när de hade sett läsare göra efter texten (Rijlaarsdam m.fl., 2008). Därför prövar eleverna sina texter på läsare som gör det som står. I en annan nederländsk studie hade elever i 11–13-årsåldern tolv pass om 60 minuter på sex veckor, i grupper om åtta till tio. De som lärde sig ord för tid och plats och använde dem när de gav varandra respons skrev bättre instruktioner och berättelser än de som fick lära sig att skriva tydligt och för läsaren, utan orden. De som inte fick orden skrev ungefär lika bra som elever med vanlig undervisning (Hoogeveen och van Gelderen, 2015). Eleverna i studierna var inte utvalda för att de behövde stöd i att skriva, och belägget är måttligt. Pärmen kommer från strukturen Kommunika i det kooperativa lärandet.

Bygger på Harris och Graham (2017), Rijlaarsdam m.fl. (2008), Hoogeveen och van Gelderen (2015), Flavell (1979), strukturen Kommunika (kooperativt.com, 2016) och [Fohlin och Wilson, Skriv! \(utkommer 2027\)](#).

Bilderna i filmerna och figurerna På bordet: Fluent Emoji, © Microsoft Corporation, MIT-licens.

Kursens material

Först kommer veckans sida, en för varje vecka, och direkt efter den veckans material: texterna, manuset till din visning, sidan om strukturen Kommunika, sidorna om Flygdagen, parets spel och Spelstunden, och inbjudan. Sedan kommer det som används i flera veckor: sidorna om återkopplingen, lapparna, flygarna och de korta texterna, kortet Läsarens frågor och bladen. Arket Lapparna, bladet Planen och diagrammet Mina texter står i planeringsmallarna.

Elevers material står i Andika, ett gratis typsnitt från SIL som är gjort för att vara lätt att läsa. Ladda ner det på software.sil.org/andika och använd det när du gör egna kort och blad.

Till läraren: veckorna

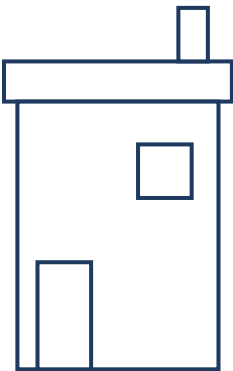
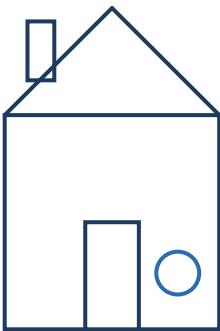
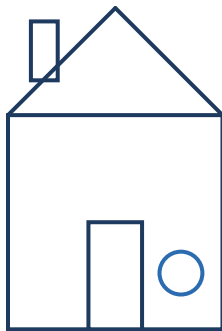
Varje vecka har en egen sida, veckans sida. Överst står veckans fokus, sedan de två passen och sist det du ska lägga märke till. Lägg inte passen på tiden för elevens läs- eller stavningsstöd. De grepp för återkoppling som passen nämner, till exempel Starterna runt bordet och Två texter halvvägs, står under Till läraren: återkopplingen. När en text är klar skriver eleven på bladet Mitt mål vad hen tar med sig, och när nästa text börjar läser hen det först. I pass 7 skriver hen det efter helikoptern och i pass 9 efter parets spel, när hen fyller i stapeln. Mellan passen svarar du på texterna: efter pass 1 ritar du efter varje kort text, efter pass 4 gör du helikoptern efter varje text, och efter pass 8 och pass 10 ställer du upp varje spel som texten säger. Efter pass 5 skriver du gruppens text på dator, ett exemplar till varje par i läsarnas klass. Efter pass 6 ger du elevens klasslärare kortet Läsarens frågor och tavlans tre rader, och ber hen lägga märke till om eleven säger vem som läser. I vecka 3 ordnar du läsare till parets spel, och före pass 5 och pass 9 skriver du två korta versioner till Två sätt i era texter. Råden som eleverna skriver i pass 12 sparar du utan namn, om eleven säger ja. I nästa grupps pass 1 läser du två av dem.

Till pass 5 behöver du en låda, till pass 7 en kortlek per par och några tärningar, och till pass 12 ett kuvert per elev. Före pass 7 skriver du tre lappar om Gisen: "Slå tärningen", "En tärning har prickar från ett till sex" och "Om du slår en etta får du inga poäng". Du skriver också spelets tre krav på blädderblocket: "Något du kan och läsaren inte kan", "Vid ett bord, på tio minuter" och "Inget som kan skada". Före pass 8 skriver du ut kortet Läsarens frågor, ett per elev.

Har gruppen gått en annan kurs i serien, läser eleven sitt sista mål i pass 1, före Båten, och säger efter frågorna i Båten vad hen känner igen. Båten går då 32–56 min och listan Det vi kan lära ut 56–60 min. Har gruppen gått en annan kurs i serien, hoppar du i pass 3 över raden i Visningen, vecka 2, där du vänder dig till gruppen. Visa och pröva går då 5–18 min och Tänk och planera 18–33 min.

Vecka 1 · Läsaren	
Fokus	Eleven gör det som står i en instruktion, ser var den inte räcker och möter sin läsare.
Pass 1	<p>Före passet. Skriv bara uppgiften på tavlan. Lägg fram bladet Rita efter min text och ett halvt A4. Rita huset efter den andra texten i Två texter, och lägg undan det.</p> <p>0–5 min. Kursen: säg <i>”Ni ska skriva så att någon kan göra något själv.”</i> Fråga <i>”Vad gör en instruktion bra?”</i>, och spara svaren till pass 12.</p> <p>5–20 min. Den korta texten: säg uppgiften med orden i Till läraren: de korta texterna. Eleven ritar, viker ihop papperet och skriver i tio minuter utan stöd.</p> <p>20–32 min. Två texter: följ lärarens sida till Två texter, vecka 1: Huset.</p> <p>32–52 min. Båten: läs ett steg i taget, och alla viker. Gruppen svarar på frågorna.</p> <p>52–60 min. Listan Det vi kan lära ut: var och en säger ett spel som hen kan.</p> <p>Efter passet. Rita efter varje kort text, exakt som det står, och svara på den.</p>
Pass 2	<p>Före passet. Skriv dagens mening på tavlan. Lägg fram papper, remsor, gem, saxar, kortet Läsarens frågor, texterna med din teckning och bladen Läsaren och Mitt mål.</p> <p>0–5 min. Läs som läsaren: en elev läser <i>”Vik papperet”</i>, och en annan gör det. Fråga <i>”Vad undrar du?”</i></p> <p>5–20 min. Mötet: läsarna kommer, en till varje elev. Läsaren viker sitt bästa pappersplan och berättar vilka spel hen kan. Eleven ställer frågorna på bladet Läsaren och skriver vad läsaren redan kan.</p> <p>20–35 min. Helikoptern: du visar, och alla gör den tills det går utan att titta. Paret skriver delarnas namn på en helikopter, och var och en säger stegen för kamraten.</p> <p>35–40 min. Läsarens frågor: dela ut kortet Läsarens frågor. Gruppen letar efter svaren i Båten.</p> <p>40–52 min. Tillägget: ge tillbaka de korta texterna med din teckning och svarsraderna. Eleven drar ett streck under sin text och skriver ett tillägg under strecket.</p> <p>52–60 min. Mitt mål: eleven skriver ett mål ur det du undrade.</p>
Lägg märke till	<p>Eleven som säger att en bra instruktion är kort och har siffror.</p> <p>Eleven som ser vad läsaren redan kan utan att du säger till.</p>

Det som händer	Eleven skriver	Texten går till
Pass 1: en kort text, Två texter om samma hus och Båten. Pass 2: läsarna kommer, och alla gör helikoptern.	En kort text	Dig

<p>Efter den första texten</p> <p>Taket, dörren och fönstret hamnade var som helst.</p>	<p>Efter den andra texten</p> <p>Taket, dörren och fönstret hamnade där texten sa.</p>	<p>Lärarens papper, sist</p> <p>Läraren ritade huset efter den andra texten.</p>
--	---	---

På bordet. Efter Två texter i pass 1 ligger elevens två hus bredvid varandra, och ditt papper, som du visade sist, ligger bredvid dem.

Två texter, vecka 1: Huset

Elevens sida kommer efter den här, med texterna sida vid sida och frågorna under. Visa den på tavlan, eller skriv ut den.

Till läraren · Två texter, vecka 1: Huset	
Före passet	Rita huset på ett papper, som den andra texten säger, och lägg undan det.
Pass 1	En elev ritar bakom pärmen, och en annan läser upp den första texten över pärmen. Sedan läser samma elev upp den andra texten, och den som ritar tar ett nytt papper. Lägg de två teckningarna bredvid varandra, visa sedan ditt papper och elevens sida, och ställ frågorna.

Det du lyssnar efter · Två texter, vecka 1: Huset	
1. Vad är lika?	Samma hus, med tak, dörr, fönster och skorsten.
2. Vilken liknar huset?	Teckningen efter den andra texten: kvadraten, taket, dörren i mitten och det runda fönstret bredvid dörren. Efter den första kunde det bli vilket hus som helst.
3. Vad i texten gjorde det?	Den andra säger vad det blir och vad som behövs, och var och hur stor varje del är.
4. Vad tar du med dig?	<i>"Jag säger var och hur stort."</i> Eleven säger det högt och skriver det på Mitt mål i pass 2.

TVÅ TEXTER OM SAMMA HUS

DEN FÖRSTA TEXTEN	DEN ANDRA TEXTEN
<p>Rita ett hus. Rita ett tak. Rita en dörr och ett fönster. Rita en skorsten.</p>	<p>Det här blir ett litet hus med ett runt fönster. Du behöver en penna och ett papper.</p> <ol style="list-style-type: none">1. Rita en kvadrat mitt på papperet, ungefär lika stor som din hand.2. Rita en triangel ovanpå kvadraten, med spetsen uppåt. Det är taket.3. Rita en dörr mitt på kvadratens nederkant, lika hög som halva kvadraten.4. Rita ett runt fönster till höger om dörren.5. Rita en skorsten på takets vänstra sida.

TVÅ TEXTER OM SAMMA HUS

Lyssna på båda texterna och titta på husen. Prata sedan om frågorna under.

1

DEN FÖRSTA TEXTEN

Rita ett hus.
Rita ett tak.
Rita en dörr och ett fönster.
Rita en skorsten.

2

DEN ANDRA TEXTEN

Det här blir ett litet hus med ett runt fönster. Du behöver en penna och ett papper.

1. Rita en kvadrat mitt på papperet, ungefär lika stor som din hand.
2. Rita en triangel ovanpå kvadraten, med spetsen uppåt. Det är taket.
3. Rita en dörr mitt på kvadratens nederkant, lika hög som halva kvadraten.
4. Rita ett runt fönster till höger om dörren.
5. Rita en skorsten på takets vänstra sida.

FRÅGOR ATT PRATA OM

1. Vad är lika i de två texterna?
2. Vilken teckning liknar huset på lärarens papper mest?
3. Vad i den andra texten gjorde det?
4. Vad tar du med dig till din text?

BÅTEN

Till Siri i 1A, som ville göra en båt som flyter.

Det blir en båt som du kan sätta i en balja med vatten. Du behöver ett A4-papper.

1. Lägg papperet på bordet med kortsidan mot dig. Vik det på mitten, uppifrån och ned, så att kortsidorna möts och vikningen hamnar överst.
2. Vik papperet på mitten från sida till sida, och öppna det igen. Nu syns ett streck i mitten.
3. Vik ned de två övre hörnen, så att de möts vid strecket. Det ser ut som ett tak.
4. Under taket finns två kanter. Vik upp den främre kanten över taket. Vänd papperet och vik upp den andra. Nu har du en hatt.
5. Stick in tummarna i hatten och dra isär den nedtill, tills hattens två hörn möts. Platta till den, så att det blir en fyrkant.
6. Vik upp det nedre hörnet på framsidan, ända upp till toppen. Vänd och gör likadant. Nu är det en triangel.
7. Dra isär triangeln nedtill på samma sätt, tills hörnen möts, och platta till.
8. Ta tag i de två hörnen överst, ett i varje hand, och dra försiktigt isär. Nu är det en båt.

Om båten går sönder, ta ett nytt papper och vik ordentligt varje gång.

Leo och Nadia, 5B

1. Läs texten som Siri. Vad går det ut på?
2. Vad behöver Siri? Stryk under.
3. Var ser Siri att det blev rätt? Ringa in.
4. Vilket steg var svårast? Vad i texten hjälpte dig där?
5. Vad har Leo och Nadia valt för just Siri?

Vecka 2 · Du visar	
Fokus	Eleven hör dig välja för läsarens skull och är själv läsaren som gör det du säger.
Pass 3	<p>0–5 min. Läs som läsaren: en elev läser <i>”Vik ned hörnen”</i>, och en annan gör det. Från i dag skriver alla en bättre mening, och ni lägger dem bredvid varandra.</p> <p>5–21 min. Visa och pröva: med manuset Visningen, vecka 2, visar du Tänk, Planera och Säg och skriver början. En elev viker bakom pärmen.</p> <p>21–33 min. Tänk och planera: paret planerar helikoptern med lappar och bladet Läsaren. Var och en märker med sin bokstav det den egna läsaren vet.</p> <p>33–42 min. Säg: lägg fram sidan Strukturen, vecka 2: Kommunicera. Paret väljer ett steg att pröva på någon på en rast före pass 4.</p> <p>42–60 min. Skriv: var och en skriver början. Vid minut 52 gör du Två sätt i era texter: <i>”Många skriver vad läsaren ska göra, några också hur.”</i></p>
Pass 4	<p>0–5 min. Läs som läsaren: Starterna runt bordet. Var och en läser sin början.</p> <p>5–18 min. Visa och pröva: med manuset Visningen, vecka 2, skriver du steg 1 till 4 efter lapparna. Lägg sedan planet från pass 3 bredvid ditt, och fråga <i>”Blev vingarna olika? Vad sa jag?”</i> Kör fast, och skriv steget om vingarna så att det säger var. Eleven skriver på Mitt mål vad hen säger när det tar emot.</p> <p>18–22 min. Tänk och planera: det som paret provade på rasten blir en lapp.</p> <p>22–28 min. Säg: den som inte sa stegen i pass 3 säger dem.</p> <p>28–57 min. Skriv: alla skriver tills varje lapp är med. Vid minut 41 gör ni greppet Två texter halvvägs: <i>”Vad har du med som jag inte har?”</i></p> <p>57–60 min. Läs upp: två elever berättar om ett val.</p> <p>Efter passet. Gör helikoptern efter varje text, exakt som det står, och svara.</p>
Lägg märke till	<p>Eleven som säger de fyra stegen utan att titta på bladet Planen.</p> <p>Eleven som säger vad läsaren redan kan och tar skälet ur bladet Läsaren.</p>

Det som händer	Eleven skriver	Texten går till
Pass 3: du säger över pärmen hur man viker Pilen, och en elev viker. Paren planerar. Pass 4: du lägger elevens pappersplan bredvid ditt, och var och en skriver klart.	Hur man gör helikoptern	Läsaren

Vem läser?

Malte, 8 år

Vad vill vi?

Att Malte kan vika en pil

När får vi svar?

I nästa pass, med planet

Det läsaren ska kunna, och stegen i ordning	Åt sidan: det vet läsaren redan
Malte ska kunna vika en pil som flyger långt 1 Vik på mitten och vik upp 2 Vik ned hörnen Kanterna längs vikningen i mitten 3 Vik in kanterna igen 4 Vik ihop 5 Vik ned vingarna 6 Kasta	Ett A4 är ett vanligt papper ”Vet Malte det redan? Ja, han har A4 i skolan.” Läraren skrev den i Säg. Eleven bakom pärmen frågade: ”Vilka hörn?”

På bordet. Efter pass 3 är tavlans tre rader ifyllda, och lapparna ligger på Planen, också lappen du skrev i Säg.

Visningen, vecka 2: Pilen

I pass 3 visar du Tänk, Planera och Säg, och du skriver början. I pass 4 skriver du vidare. Medan du gör stegen säger du vad de heter och pekar på dem på bladet Planen. Eleven ska höra tre saker: att du nämner läsaren först, att du lägger en lapp åt sidan för läsarens skull och att du kör fast och säger vad du gör då.

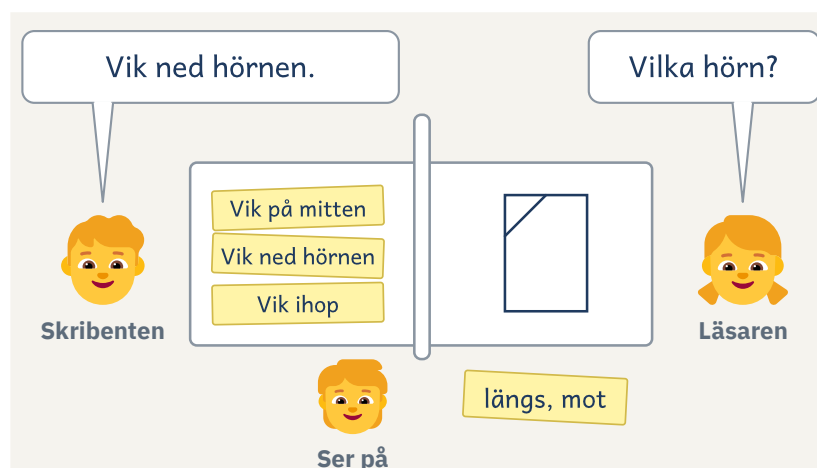
Du gör	Du säger högt
Pass 3. Skriver på tavlan: Malte, 8 år. Skriver på första lappen: "Malte ska kunna vika en pil som flyger långt"	"Tänk. Malte läser. Han har aldrig vikt ett plan, men han klipper och ritat varje dag i skolan."
Viker en pil och skriver ett steg på varje lapp: "Vik på mitten och vik upp", "Vik ned hörnen", "Vik in kanterna igen", "Vik ihop", "Vik ned vingarna" och "Kasta"	"Planera. Jag gör planet en gång till och skriver ett steg på varje lapp, med verbet först."
Skriver lappen "Ett A4 är ett vanligt papper", och lägger den i rutan Åt sidan	"Vet Malte det redan? Ja, han har A4-papper i skolan. Den lägger jag åt sidan."
Håller upp "Vik på mitten och vik upp", och gör som gruppen säger	"Behöver Malte veta att han ska vika upp igen? Vad säger ni? Varför?"
Ställer upp pärmen. En elev har ett A4 bakom pärmen, och de andra ser på	"Säg. Du är Malte. Gör bara det du hör. Vik papperet på mitten på längden, så att långsidorna möts, och vik upp det igen. Vik ned hörnen."

Du gör	Du säger högt
Eleven frågar vilka hörn, och du svarar. Frågar ingen, pekar du på kortets tredje fråga. Skriver svaret på en ny lapp: "Kanterna längs vikningen i mitten"	"De två övre hörnen, så att kanterna ligger längs vikningen i mitten. Det ska med."
Säger stegen på resten av lapparna, också "Vik ned vingarna", och sparar elevens pappersplan till pass 4	"Vik in kanterna igen. Vik ihop planet. Vik ned vingarna. Kasta."
Vänder dig till gruppen, och skriver elevernas svar på tavlan	"Vad sa jag allra först? Vad gjorde jag med lappen om papperet?"
Skriver början på blädderblocket	"Skriv. Vad går det ut på, och vad behöver Malte? Så viker du en pil som flyger långt. Du behöver ett A4-papper."
Pass 4. Skriver steg 1 till 4 efter lapparna	"Skriv. Jag skriver det jag sa i Säg, och svaret på det läsaren frågade. Vilka hörn? De två övre, så att kanterna ligger längs vikningen i mitten."
Lägger elevens pappersplan från pass 3 bredvid ditt och pekar på vingarna	"Vingarna blev olika stora. Jag sa 'Vik ned vingarna'. Hur långt? Nu kör jag fast. Vem läser? Malte. Han ser inte mitt plan."
Skriver steget om vingarna och säger var	"Vik ned den ena sidan, så att överkanten ligger längs planets underkant. Nu vet Malte hur långt."
Skriver slutet och läser hela texten högt	"Hur vet Malte att det blev rätt? Jag skriver: 'Nu har planet två vingar som är lika stora.' Då har texten svar på kortets fyra frågor."

Till läraren	
Din text	<p>Så viker du en pil som flyger långt. Du behöver ett A4-papper.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Lägg papperet framför dig med kortsidan mot dig. Vik det på mitten på längden, så att långsidorna möts, och vik upp det igen. 2. Vik ned de två övre hörnen, så att kanterna ligger längs vikningen i mitten. 3. Vik de nya sneda kanterna in till vikningen i mitten en gång till. 4. Vik ihop planet längs vikningen i mitten, så att vikningarna hamnar inuti. 5. Vik ned den ena sidan, så att överkanten ligger längs planets underkant. Vänd planet och vik den andra sidan likadant. Nu har planet två vingar som är lika stora. 6. Håll under planet nära spetsen och kasta det rakt fram.
Pass 3 och pass 4	Malte och det han kan är ett exempel. Du kan i stället ta ett barn du känner och säga vad hen kan och inte kan. Har gruppen fler än sex elever, ritar du Planens två rutor på tavlan och skriver lapparna stort.

KOMMUNICERA

Ni har tre roller och en pärm emellan. Skribenten kan inte peka eller visa, så läsaren har bara orden att gå efter.

SÅ GÖR NI

1. I det ena paret är en skribent och kamraten ser på. Båda i det andra paret är läsare.
2. Ställ en pärm mellan skribenten och läsaren. Läsaren har papperet eller spelet bakom pärmen.
3. Skribenten säger ett steg i taget. Läsaren gör bara det hen hör, också när hen vet hur.
4. Läsaren frågar när orden inte säger hur: "Vilka hörn?"
5. Den som ser på säger var läsaren stannade.
6. Skribenten säger steget igen, med nya ord. Läsaren gör om, och där slutar ni.
7. Ta bort pärmen och titta på det läsaren har gjort. Blev det som skribenten menade?
8. Den som ser på säger ett ord som hjälpte. Paren byter roll.

SÅ TRÄNAR NI INSTRUERANDE TEXT

Läsaren gör bara det orden säger. Då märker skribenten vilka steg läsaren behöver och vilka ord som säger var och när. Det läsaren frågade om blir en ny lapp och sedan ett steg i texten.

Vecka 3 · Gruppens text	
Fokus	Gruppen skriver till hela läsarnas klass, och eleven säger hur, med ord för var och när.
Pass 5	<p>0–8 min. Två sätt i era texter: visa dina två versioner, och fråga <i>"Vad kan läsaren göra efter den andra?"</i> Skriv om ett ställe i den första och tänk högt. Alla skriver om ett annat ställe i den på eget papper.</p> <p>8–18 min. Ringflygaren: du gör en, och alla gör efter dig.</p> <p>18–25 min. Tänk och planera: säg <i>"Jag skriver, ni tänker."</i> Gruppen säger vem som läser och lägger minst en lapp åt sidan. Du skriver början.</p> <p>25–45 min. Skriv: var och en skriver fortsättningen.</p> <p>45–49 min. Två fortsättningar: gruppen hör två och väljer en.</p> <p>49–56 min. Över pärmen: en elev läser upp texten, och du gör ringflygaren exakt som det står. Gruppen skriver in det som fattades där du stannade.</p> <p>56–60 min. Lådan: rita på tavlan en stapel för texten, och lägg texten i lådan.</p> <p>Efter passet. Skriv ut texten till varje par i läsarnas klass, och skicka lådan. Ordna en läsare på skolan åt varje elev, fråga läsaren vilka spel hen kan och om hen spelar kort, och boka en rast eller en stund på fritids mellan pass 8 och pass 9 (Spelet, vecka 4).</p>
Pass 6	<p>0–5 min. Läs som läsaren: en elev läser <i>"Klipp lite i papperet"</i>, och en annan gör det.</p> <p>5–15 min. Visa och pröva: Två texter, vecka 3. Två elever läser upp texterna över pärmen, och du viker efter båda. Ställ frågorna.</p> <p>15–18 min. Tänk och planera: eleven lägger din helikopter bredvid sin text, läser dina svarsrader och sätter en prick där du stannade.</p> <p>18–22 min. Säg: eleven säger stegen vid prickarna för en läsare bakom pärmen.</p> <p>22–35 min. Skriv: eleven skriver in hur och var vid prickarna.</p> <p>35–60 min. Flygdagen: i stället för Läs upp följer ni sidan Flygdagen, vecka 3.</p>
Lägg märke till	<p>Eleven som skriver ett ord för var utan att du frågar.</p> <p>Eleven som säger varför läsaren stannade.</p>

Det som händer	Eleven skriver	Texten går till
Pass 5: dina två versioner av elevernas början, och gruppen skriver hur man gör ringflygaren. Pass 6: ord för var, och Flygdagen.	En fortsättning på gruppens text, och mer i sin egen	Läsarnas klass, och läsaren på Flygdagen

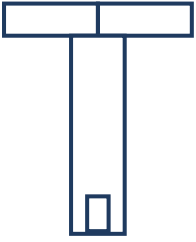
Hassans text på Flygdagen

Så gör du en helikopter

Du behöver en remsa, en sax och ett gemet.

- 1. Klipp ett snitt i remsan Hur långt?
| från mitten av kortsidan, halvvägs in.
- 2. Vik den ena halvan framåt
och den andra bakåt.
- 3. Vik upp foten och sätt på gemet.
| 2 centimeter
- 4. Släpp den från så högt du når.

Två helikoptrar bredvid varandra

Läsarens första:
snittet blev
för kort.

Läsarens andra,
efter tillägget:
den snurrar.

På bordet. På Flygdagen ligger Hassans egen text, med prickarna, bredvid läsarens två helikoptrar.

Två texter, vecka 3: Pilens första steg

Elevens sida kommer efter den här, med texterna sida vid sida och frågorna under. Visa den på tavlan, eller skriv ut den.

Till läraren · Två texter, vecka 3: Pilens första steg	
Pass 6	Två elever läser upp texterna över pärmen, en i taget. Du viker bakom pärmen efter var och en, exakt som det står. Efter den första viker du på tvären och viker ned hörnen hur långt som helst, för texten säger inte var. Lägg papperen bredvid varandra, och ställ frågorna.
Efteråt	Sedan letar gruppen i Båten efter ord som säger var, och stryker under dem. Lägg undan texterna innan eleverna skriver, men låt kortet Ord för var och när ligga framme.

Det du lyssnar efter · Två texter, vecka 3: Pilens första steg

1. Vad är lika?	Samma tre steg, i samma ordning.
2. Vilket blev en pil?	Papperet efter den andra texten. Efter den första gick det att vika på tvären och ta vilka hörn som helst.
3. Vilka ord gjorde det?	<i>"På längden, så att långsidorna möts", "de två övre hörnen" och "längs vikningen i mitten".</i> Orden säger var.
4. Vad tar du med dig?	<i>"Jag säger var, med ord som längs och in till."</i> Eleven skriver det under Mina mål på bladet Mitt mål.

TVÅ TEXTER OM SAMMA TRE STEG

DEN FÖRSTA TEXTEN	DEN ANDRA TEXTEN
1. Vik papperet på mitten och vik upp det igen. 2. Vik ned hörnen. 3. Vik ned dem en gång till.	1. Vik papperet på mitten på längden, så att långsidorna möts, och vik upp det igen. 2. Vik ned de två övre hörnen, så att kanterna ligger längs vikningen i mitten. 3. Vik de nya sneda kanterna in till vikningen i mitten en gång till.

TVÅ TEXTER OM SAMMA TRE STEG

Lyssna på båda texterna och titta på papperen. Prata sedan om frågorna under.

1

DEN FÖRSTA TEXTEN

1. Vik papperet på mitten och vik upp det igen.
2. Vik ned hörnen.
3. Vik ned dem en gång till.

2

DEN ANDRA TEXTEN

1. Vik papperet på mitten på längden, så att långsidorna möts, och vik upp det igen.
2. Vik ned de två övre hörnen, så att kanterna ligger längs vikningen i mitten.
3. Vik de nya sneda kanterna in till vikningen i mitten en gång till.

FRÅGOR ATT PRATA OM

1. Vad är lika i de två texterna?
2. Vilket papper blev början på en pil?
3. Vilka ord i den andra texten gjorde det?
4. Vad tar du med dig till din text?

Flygdagen, vecka 3: Läsarna gör helikoptern

I pass 6 kommer läsarna och gör helikoptern efter elevens text. Där läsaren stannar skriver eleven in det som fattades, och läsaren gör om.

Till läraren	
Läsarna	Det är samma läsare som i pass 2. De kommer när 35 minuter av passet har gått, har med sig lådan med klassens ringflygare och stannar i 25 minuter. Bestäm med deras lärare vem som följer dem.
Bordet	Lägg fram två remsor, en sax och två gem vid varje elevs plats, och din helikopter från pass 4 under texten. Är en elevs text svår att läsa, skriver du den på dator efter pass 4, och eleven skriver tilläggen för hand på utskriften.
Läsaren gör	Eleven ringar in steget där hen tror att läsaren stannar. Sedan ger eleven läsaren texten och säger bara <i>"Gör det som står."</i> Läsaren gör ett steg i taget, och eleven ser tyst på.
Där läsaren stannar	Eleven sätter en prick i kanten och svarar <i>"Det står inte."</i> Läsaren gör som hen tror och fortsätter. Kan läsaren inte läsa ett ord, läser eleven det högt, och det blir ingen prick.
Det andra försöket	Läsaren säger vad hen undrade, och eleven skriver det vid pricken. Sedan skriver eleven in det som fattades på raden under, med sitt skrivstöd om hen har ett, och läsaren gör en ny helikopter.
Sist	Läsaren släpper båda helikoptrarna från så högt hen når och säger svarsraderna. Eleven skriver dem under texten och ser om pricken hamnade vid steget hen ringade in.
Lådan	Lådan öppnar ni i början av pass 7. På de små papperen står var eleverna i klassen stannade, och steget där flest stannade blir dagens mening.
Om något saknas	Är en läsare borta, gör en annan läsare helikoptern efter båda texterna, en i taget, eller så gör du det. Har läsaren gjort en helikopter förut, gör hen ändå bara det som står. Är skribenten borta, gör läsaren helikoptern efter texten ändå, och kamraten sätter prickarna.

Vecka 4 · Parens text	
Fokus	Båda i paret skriver en instruktion till samma spel, var och en för sin läsare.
Pass 7	<p>0–5 min. Läs som läsaren: öppna lådan och kasta några ringflygare. En elev gör steget där flest i läsarnas klass stannade.</p> <p>5–15 min. Visa och pröva: läs Grisen, men steg 4 utan <i>”När du säger stopp”</i>, och fråga <i>”När ska jag skriva summan?”</i> Gruppen ringar in en tur, orden för när och slutet. Lägg en av dina tre lappar åt sidan för morfar.</p> <p>15–27 min. Tänk och planera: var och en läser Flygdagens svar, fyller i stapeln Helikoptern i diagrammet Mina texter och skriver ett nytt mål. Paret väljer ett spel som det andra paret inte kan, och var och en skriver sin läsare på första lappen. Paret spelar en tur och skriver en lapp per drag. Var och en märker med sin bokstav det läsaren vet.</p> <p>27–33 min. Säg: paren gör som i passets tabell.</p> <p>33–57 min. Skriv: var och en skriver början.</p> <p>57–60 min. Läs upp: paret väljer något att ta reda på.</p>
Pass 8	<p>0–5 min. Läs som läsaren: en elev läser <i>”Sedan är det nästa spelares tur”</i>, och en annan gör det.</p> <p>5–15 min. Visa och pröva: Två texter, vecka 4, som lärares sida säger.</p> <p>15–19 min. Tänk och planera: paret skriver en lapp om det de tog reda på, och en som börjar med Om.</p> <p>19–25 min. Säg: den andra i paret säger stegen. Lägg upp spelet så att det som står på Om-lappen händer, och läsaren gör det steget.</p> <p>25–57 min. Skriv: vid minut 41 frågar ni <i>”Vad gäller i din text som jag inte har med?”</i></p> <p>57–60 min. Läs upp: fråga <i>”Vilken text skriver du i klassen nu? Vem läser den?”</i> Var och en tar med ett eget spel till pass 9.</p> <p>Efter passet. Följ sidan Spelet, vecka 4.</p>
Lägg märke till	<p>Eleven som sätter sin bokstav på en annan lapp än kamraten, för sin läsares skull.</p> <p>Eleven som skriver en regel i det steg där läsaren behöver den.</p>

Det som händer	Eleven skriver	Texten går till
Pass 7: du läser Grisen, och paren planerar ett spel. Pass 8: det som gäller om något händer.	En instruktion till ett spel	En vuxen eller kompis på skolan

Vem läser?

Jonna på fritids och Ali i 6A

Vad vill vi?

Att de kan spela Krig

När får vi svar?

När läsarna har spelat

Det läsaren ska kunna, och stegen i ordning	Åt sidan: det vet läsaren redan
<div>Jonna ska kunna spela Krig</div> <div>Ali ska kunna spela Krig</div> <div>En kortlek, två spelare</div> <div>Så blandar du korten</div> <div>1 Dela korten, ett i taget</div> <div>2 Lägg korten i en hög</div> <div>3 Vänd översta kortet samtidigt</div> <div>4 Högst kort vinner, ess högst</div> <div>Om korten är lika, blir det krig</div>	<div>Så håller du korten</div> <div>Hassan: "Det kan både Jonna och Ali."</div> <div>Selma: "Jonna spelar kort på fritids."</div> <div>Hassan: "Ali har aldrig spelat kort."</div> <div>I pass 8 lade paret den där den behövs</div>

På bordet. Selma och Hassan har planerat Krig, och en lapp börjar med Om.

GRISEN

Till morfar, som ska spela med mig på söndag.

Grisen är ett tärningsspel för två eller fler. Det går ut på att bli först med 50 poäng. Ni behöver en tärning, ett papper och en penna.

1. Skriv allas namn bredvid varandra överst på papperet.
2. Den yngsta börjar. Slå tärningen och räkna ihop det du slår.
3. Du får slå så många gånger du vill. Om du slår en etta, får du inga poäng den turen, och det blir nästa spelares tur.
4. När du säger stopp, skriver du summan under ditt namn. Sedan är det nästa spelares tur.
5. Efter varje tur lägger du ihop dina nya poäng med dem du hade.

Den som först har 50 poäng eller mer har vunnit.

Ellä, 6A

-
1. Vem ska läsa texten? Hur märker du det?
 2. Vad går spelet ut på? Stryk under.
 3. Vad gäller om du slår en etta? Ringa in.
 4. Hur vet morfar att han har vunnit?

Två texter, vecka 4: Prickar och lådor

Elevens sida kommer efter den här, med texterna sida vid sida och frågorna under. Visa den på tavlan, eller skriv ut den.

Till läraren · Två texter, vecka 4: Prickar och lådor	
Pass 8	Rita före passet två likadana spelplaner till varje par, med fyra gånger fyra prickar och några streck dragna, så att en låda bara saknar ett streck. Varje par spelar tre minuter efter den första texten och tre minuter efter den andra. De spelar bara efter texten, också om de kan spelet. Lägg spelplanerna bredvid varandra och ställ frågorna.
Efteråt	Sedan svarar gruppen på fråga 3 vid Grisen. Var och en skriver <i>"Vad gäller om något i händer?"</i> sist på sitt kort.

Det du lyssnar efter · Två texter, vecka 4: Prickar och lådor	
1. Vad är lika?	Samma spel, och alla meningar i den första texten står också i den andra.
2. Vad har den andra?	En mening om vad som gäller när en spelare gör en låda: hen får dra ett streck till.
3. Vad hände i spelet?	Efter den andra texten fick den som gjorde en låda dra igen, och kunde ta flera lådor i rad. Meningen gör det till ett annat spel.
4. Var står meningen?	Direkt efter steget där spelaren gör en låda, där läsaren behöver den. Sedan skriver paret en lapp som börjar med Om, för sitt eget spel.

TVÅ TEXTER OM SAMMA SPEL

DEN FÖRSTA TEXTEN	DEN ANDRA TEXTEN
Ni behöver papper och penna. Rita prickar i fyra rader, med fyra prickar i varje rad. Turas om att dra ett streck, vågrätt eller lodrätt, mellan två prickar som är bredvid varandra. Den som drar det fjärde strecket runt en låda skriver sin bokstav i den. När alla lådor är fulla har den vunnit som har flest.	Ni behöver papper och penna. Rita prickar i fyra rader, med fyra prickar i varje rad. Turas om att dra ett streck, vågrätt eller lodrätt, mellan två prickar som är bredvid varandra. Den som drar det fjärde strecket runt en låda skriver sin bokstav i den. Om du gör en låda, får du dra ett streck till. När alla lådor är fulla har den vunnit som har flest.

TVÅ TEXTER OM SAMMA SPEL

Spela efter texterna och prata sedan om frågorna under.

1

DEN FÖRSTA TEXTEN

Ni behöver papper och penna. Rita prickar i fyra rader, med fyra prickar i varje rad. Turas om att dra ett streck, vågrätt eller lodrätt, mellan två prickar som är bredvid varandra. Den som drar det fjärde strecket runt en låda skriver sin bokstav i den. När alla lådor är fulla har den vunnit som har flest.

2

DEN ANDRA TEXTEN

Ni behöver papper och penna. Rita prickar i fyra rader, med fyra prickar i varje rad. Turas om att dra ett streck, vågrätt eller lodrätt, mellan två prickar som är bredvid varandra. Den som drar det fjärde strecket runt en låda skriver sin bokstav i den. Om du gör en låda, får du dra ett streck till. När alla lådor är fulla har den vunnit som har flest.

FRÅGOR ATT PRATA OM

1. Vad är lika i de två texterna?
2. Vad har den andra som den första inte har?
3. Lägg spelplanerna bredvid varandra. Vad hände i spelet?
4. Var står meningen? Varför just där?

Spelet, vecka 4: En läsare spelar efter texten

Mellan pass 8 och pass 9 spelar en läsare parets spel efter elevens text, och eleven spelar med.

Till läraren	
Läsaren	Läsaren är någon på skolan som inte kan spelet: en vuxen, som en fritidsledare eller en elevassistent, eller en kompis i en annan klass. Före pass 7 ordnar du en läsare åt varje elev och frågar läsaren vilka spel hen kan och om hen spelar kort. I pass 7 får eleven svaret. De spelar på en rast eller på fritids. Vill eleven spela med någon hemma i stället, går det också bra.
Så går det till	Spelet behöver två, så eleven spelar med men säger bara det som står. Hen sätter en prick i kanten där läsaren stannar eller frågar. Efteråt skriver eleven in det som fattades, och de spelar de första dragen igen. Sist skriver läsaren en rad under texten: Nu kan jag, Här stannade jag eller Nu undrar jag. Det tar omkring 20 minuter.
Före och efter	Kopiera texterna efter pass 8. Du svarar på kopian, och eleven tar med texten till pass 9, med prickarna och läsarens rad. Har texten kommit bort, skriver eleven in prickarna och raden på kopian.

Vecka 5 · Egen text	
Fokus	Eleven gör alla fyra stegen själv, med ett spel som varken kamraten eller läsarna kan.
Pass 9	<p>0–10 min. Två sätt i era texter: visa dina två versioner efter parens texter. Sedan läser var och en läsarens rad och din fråga och fyller i stapeln Spelet i diagrammet Mina texter.</p> <p>10–15 min. Visa och pröva: visa hur du planerar ett eget spel med en lista. Överst står det läsaren ska kunna, och sist står det hen redan vet, överstruket. Säg varför du stryker det.</p> <p>15–26 min. Tänk och planera: eleven skriver ett nytt mål och väljer ett spel. Hen spelar två turer själv och planerar med lappar. Valde hen för sin läsares skull i pass 7 eller 8 utan att du frågade, planerar hen med en lista. Annars frågar du vid varje lapp.</p> <p>26–34 min. Säg: kamraten gör bakom pärmen det eleven säger, och sedan byter de.</p> <p>34–57 min. Skriv: vid minut 44 läser alla sin början (Starterna runt bordet).</p> <p>57–60 min. Läs upp: eleven tar med det spelet behöver till pass 10.</p>
Pass 10	<p>0–5 min. Läs som läsaren: en elev läser <i>”Blanda korten och spela”</i>, och en annan gör det. Var och en skriver en mening om sitt spel med samma fel, och en kamrat gör det som meningen säger.</p> <p>5–20 min. Skriv: eleven skriver vidare.</p> <p>20–28 min. Läsaren halvvägs: paren prövar varandras texter över pärmen, och skribenten sätter en prick där läsaren stannar.</p> <p>28–52 min. Skriv klart: eleven skriver in det som fattades vid prickarna och skriver klart.</p> <p>52–60 min. Inbjudan: eleven fyller i sin inbjudan. Fråga sist <i>”Hur gick det med texten i din klass?”</i></p> <p>Efter passet. Ställ upp varje spel efter texten, spela två drag och skriv din fråga.</p>
Lägg märke till	<p>Eleven som börjar skriva utan plan.</p> <p>Eleven som säger vad hen tar med sig utan att du frågar.</p>

Det som händer	Eleven skriver	Texten går till
Pass 9: dina två versioner, och eleven planerar sitt spel. Pass 10: en kamrat gör de första stegen efter texten, och eleven skriver klart.	En egen instruktion	Läsarna

Amiras plan som lista · pass 9

Lova och Malva i 4B
ska kunna luffarschack

- 1 Fem i rad vinner
- 2 Rutat papper
- 3 Kryss och ringar
- 4 En i taget

~~Så ritar du ett kryss~~
”Det kan alla.”

Texten, skriven på dator · pass 10

Luffarschack går ut på att få fem i rad.
Ni behöver rutat papper och två pennor.

- 1. En ritar kryss och en ringar.
| Den yngsta börjar.
- 2. Rita en i taget, i en ruta.
- 3. Den som får fem i rad vinner.
| Snett gäller också.

Läsaren frågade: ”Vem börjar?”
och ”Får raden vara sned?”

Amira skrev in svaren på raden under.

På bordet. Amira har planerat med en lista i pass 9, och i texten från pass 10 har hon satt prickar där läsaren stannade.

Inbjudan, vecka 5: Spelstunden

Fyll i inbjudan. Din lärare ger den till din läsare.

Till läraren: Så gör du: Skriv ut en inbjudan per elev. Varje elev fyller i sin inbjudan i pass 10, och du ger dem till läsarnas lärare.

VÄLKOMMEN TILL SPELSTUNDEN

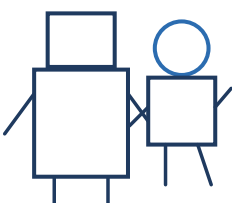
1. Till ____
2. Jag vill lära dig ____
3. Dag och tid: ____
4. Plats: ____
5. Hälsningar från ____

Vecka 6 · Svaren	
Fokus	Eleven ser vad hen gör nu, känner igen texttypen i en uppgift och ser läsarna spela.
Pass 11	<p>Före passet. Skriv bara uppgiften på tavlan. Lägg fram bladet Rita efter min text, ett halvt A4, de korta texterna, mapparna, Båten, Grisen och elevens sida av Uppgifter.</p> <p>0–13 min. Den korta texten: säg uppgiften som i pass 1. Eleven ritar en ny figur av samma slag och skriver med samma verktyg, utan stöd.</p> <p>13–24 min. Före och efter: en elev ur det andra paret ritar efter båda de korta texterna, den första utan tillägget. Eleven lägger allt bredvid varandra och fyller i en stapel för varje text i diagrammet Mina texter. Fråga <i>”Vad gör du nu som du inte gjorde då?”</i></p> <p>24–28 min. Båten och Grisen: ta fram Båten och Grisen. Säg att båda är instruerande texter, och fråga <i>”Vad finns i båda?”</i></p> <p>28–36 min. Uppgifterna: visa elevens sida av Uppgifter, vecka 6, och paren svarar på frågorna.</p> <p>36–60 min. Skriv: eleven bygger ut sin egen text där läsaren stannade eller du frågade. I åk 4–5 sätter hen sist två eller tre underrubriker, som <i>”Så spelar ni”</i>.</p> <p>Efter passet. Svara på de korta texterna, och rätta staplarna om de inte stämmer.</p>
Pass 12	<p>0–5 min. Borden: eleven lägger fram texten och det spelet behöver. Gå igenom sidan Spelstunden, vecka 6.</p> <p>5–25 min. Spelstunden: parets två läsare spelar den enas spel efter texten. Eleven ser på, skriver in det som fattades mellan omgångarna och skriver svarsraderna.</p> <p>25–45 min. Det andra spelet: läsarna spelar den andras spel på samma sätt.</p> <p>45–55 min. Stapeln: eleven fyller i stapeln Mitt spel i diagrammet Mina texter. Det läsarna undrade blir nästa mål, och det hen tar med sig blir ett råd till nästa grupp, som du sparar. Eleven lägger texten och spelet i ett kuvert till läsarnas klass.</p> <p>55–60 min. Avslut: fråga igen <i>”Vad gör en instruktion bra?”</i> och jämför med svaren från pass 1. Säg när gruppen samlas igen.</p>
Lägg märke till	<p>Eleven som säger vem som läser och vad läsaren ska kunna, i en uppgift som hen aldrig har sett.</p> <p>Eleven som nämner läsaren när du frågar vad som gör en instruktion bra.</p>

Det som händer	Eleven skriver	Texten går till
Pass 11: en ny kort text, och Två uppgifter, som liknar provens. Pass 12: läsarna kommer till Spelstunden.	En kort text, och mer i sin egen	Dig, och läsarna

Den första korta texten · pass 1

Rita en robot. Den har ett huvud och en kropp. Den har armar och ben.

Figuren Läsaens

Läsaen fick inte veta hur, var eller hur stort.

Den sista korta texten · pass 11

Det blir en robot med antenn.

1. Rita en fyrkant mitt på, stor som en tändsticksask.
2. Rita en större fyrkant under.
3. Rita en antenn mitt på den lilla.

Nu är det en robot med antenn.

Läsaens

Mina texter

vad det går ut på

Första korta

läsaen kom hela vägen
att det blev rätt
hur och var
vad det går ut på

Sista korta

På bordet. Här ligger en elevs två korta texter med läsarens teckningar efter dem, och diagrammet Mina texter under.

Uppgifter, vecka 6: Två uppgifter

Elevens sida kommer efter den här, med texterna sida vid sida och frågorna under. Visa den på tavlan, eller skriv ut den.

Till läraren · Uppgifter, vecka 6: Två uppgifter	
Pass 11	Uppgifterna liknar dem i de nationella proven. Den första är skriven med provets ord och ber om en instruktion till ett spel eller en lek. Den andra ber eleven att föreslå något och ge skäl. Läsåret 2025/2026 bad det nationella provet i svenska i åk 6 om en instruerande text. Ingen skriver uppgifterna i dag.
Efter kursen	<p>Eleven skriver Uppgift 1 i ett pass när gruppen samlas igen, fyra till sex veckor efter kursen. Hen gör de fyra stegen, och kamraten är läsaren som gör det som står.</p> <p>0–5 min. Målet och uppgiften: eleven läser sitt mål från pass 12 och uppgiften.</p> <p>5–18 min. Tänk och planera: eleven planerar med lappar eller en lista.</p> <p>18–24 min. Säg: eleven säger stegen för kamraten.</p> <p>24–48 min. Skriv: eleven skriver, och den som inte hinner dikterar slutet för dig.</p> <p>48–56 min. Läsaren gör: kamraten gör det som står, ett steg i taget, och eleven sätter en prick där kamraten stannar. Gäller texten en lek, säger kamraten steg för steg vad hen skulle göra.</p> <p>56–60 min. Diagrammet: eleven fyller i stapeln Efter kursen.</p> <p>Efter passet. Läs texterna, rätta staplarna om de inte stämmer och skriv tre svarsrader.</p>

Det du lyssnar efter · Uppgifter, vecka 6: Två uppgifter

1. Vem ska läsa?	I den första läser elever på fritids som vill lära sig något nytt, och i den andra läser elevrådet.
2. Var ber den om hur?	Bara den första ber om hur, i meningen <i>"Förklara steg för steg hur man gör, vilka regler som finns och vad spelet eller leken går ut på."</i>
3. Var ber den om skäl?	Bara den andra ber om skäl. Säger eleven där hur spelet går till, är det för att elevrådet ska förstå förslaget.
4. Vilka frågor hjälper?	I den första hjälper alla fyra frågorna på kortet och den femte, <i>"Vad gäller om något händer?"</i> I den andra kan <i>"Vad går det ut på?"</i> hjälpa elevrådet.

TVÅ UPPGIFTER

DEN FÖRSTA UPPGIFTEN	DEN ANDRA UPPGIFTEN
Fritids ska göra en bok med spel och lekar, så att alla kan lära sig något nytt. Skriv en instruktion till ett spel eller en lek som du kan. Förklara steg för steg hur man gör, vilka regler som finns och vad spelet eller leken går ut på. Ge texten en rubrik som börjar med Hur man spelar eller Hur man leker.	Elevrådet ska köpa ett nytt spel till rasterna och vill ha förslag. Skriv till elevrådet och föreslå ett spel. Ge skäl till att skolan ska köpa just det spelet.

TVÅ UPPGIFTER

Läs de två uppgifterna och svara på frågorna under.

1

DEN FÖRSTA UPPGIFTEN

Fritids ska göra en bok med spel och lekar, så att alla kan lära sig något nytt. Skriv en instruktion till ett spel eller en lek som du kan. Förklara steg för steg hur man gör, vilka regler som finns och vad spelet eller leken går ut på. Ge texten en rubrik som börjar med Hur man spelar eller Hur man leker.

2

DEN ANDRA UPPGIFTEN

Elevrådet ska köpa ett nytt spel till rasterna och vill ha förslag. Skriv till elevrådet och föreslå ett spel. Ge skäl till att skolan ska köpa just det spelet.

FRÅGOR ATT PRATA OM

1. Vem ska läsa? Ringa in.
2. Var ber uppgiften dig säga hur man gör? Stryk under.
3. Var ber den dig ge skäl? Dra en vågig linje under.
4. Vilka av kortets frågor ska texten svara på i varje uppgift?

Spelstunden, vecka 6: Läsarna spelar efter texten

I pass 12 kommer läsarna tillbaka och spelar elevernas egna spel efter deras texter, medan eleverna ser på.

Till läraren	
Läsarna	Samma läsare som i pass 2 och på Flygdagen. De kommer efter fem minuter och stannar i 40. Är en läsare borta, spelar reservläsaren eller du. Är skribenten borta, spelar läsarna ändå, och kamraten sätter prickarna.
Borden	Varje par har ett bord med texterna och det spelet behöver, och parets två läsare sitter där. Har elevens egen text många tillägg, skriver du av den på dator kvällen före pass 12. Ta fram mapparna, kortet Ord för var och när, kuverten och svaren från pass 1.
Spelen	Läsarna spelar först den enas spel och sedan den andras, 20 minuter var. De läser texten själva, och eleven spelar inte med. Före spelet ringar eleven in steget där hen tror att läsarna stannar. I ett par med tre elever har varje spel 13 minuter.
Där läsarna stannar	Frågar läsarna, svarar eleven <i>"Det står inte"</i> och sätter en prick i kanten. Läsarna gör som de tror och fortsätter. Kamraten har kortet Ord för var och när och säger sist vilket ord som hjälpte läsarna.
Det andra försöket	Efter tio minuter, eller sex med tre i paret, skriver eleven in det som fattades, med sitt skrivstöd, på tre minuter. Läsarna spelar igen efter den nya texten, till stället där de stannade och en stund till.
Sist	Läsarna säger svarsraderna, och eleven skriver dem under texten. Sedan ser eleven om en prick hamnade vid steget hen ringade in.
Spelen stannar hos läsarna	Efter Spelstunden lägger eleven texten och det spelet behöver i ett kuvert. Behövs en kortlek, skriver eleven det på kuvertet. Du kopierar texten först, och kopier stannar i elevens mapp. Kuverten går i en låda till läsarnas klass.

Till läraren: återkopplingen

Fem av kursens åtta grepp gör ni mitt i texten, medan den fortfarande går att ändra. Eleven möter något, som en kamrats början, din fråga, kamratens text eller en läsare som gör det som står, och bestämmer direkt om hen tar med det, ändrar sin text eller behåller den. Sedan säger hen varför. Efter varje text skriver eleven på Mitt mål vad hen tar med sig, och läser det när nästa text börjar. Eleven skriver på varannan rad, så att det hen ändrar går att skriva in.

Greppen	
Två texter där en sak skiljer	Det här gör ni i pass 1, och i pass 6 och 8 innan eleverna skriver. Ämnet och läsaren är lika, och en sak skiljer. Någon gör saken efter var och en av texterna, och ni lägger resultaten bredvid varandra. Visa elevens sida och ställ frågorna under texterna. Sedan letar gruppen efter samma sak i mentortexten.
Alla svar på bordet	Det här gör ni i början av pass 3, 6, 7, 8 och 10, i delen Läs som läsaren. Hur det går till står i passets tabell.
Starterna runt bordet	Det här gör ni mitt i texten, i början av pass 4 och vid minut 44 i pass 9. Var och en läser sin början högt, och de andra säger vad det går ut på och vad som behövs, så långt de vet efter början. Sedan väljer var och en om hen ändrar sin början.
Frågan medan eleven skriver	Under Skriv i varje pass frågar du <i>"Hur gör jag?"</i> , och från pass 8 också <i>"Vad gäller om något händer?"</i> Eleven svarar och väljer om svaret ska med i texten. Skriv frågan på bladet Det jag hör.
Två sätt i era texter	Mitt i Skriv i pass 3 avbryter du skrivandet i två minuter och säger med egna ord två sätt som eleverna skriver på. Var och en väljer hur hen skriver vidare. Före pass 5 och pass 9 skriver du själv två korta versioner, en som liknar det många skrev och en med det som fattades. Ingen av dem är en elevs text.
Två texter halvvägs	Det här gör ni mitt i texten, i pass 4 och 8. Vid minut 41 läser var och en sin text högt för den andra i paret och frågar: <i>"Vad har du med som jag inte har?"</i> Var och en tar med en sak eller säger varför inte. I pass 8 frågar var och en i stället: <i>"Vad gäller i din text som jag inte har med?"</i>
Läsaren halvvägs	Det här gör ni mitt i texten, i pass 10, minut 20–28. Paren prövar varandras texter, en i taget och omkring två minuter var. En elev ur det andra paret läser texten högt över pärmen, och den andra gör de första stegen bakom pärmen. Skribenten ser tyst på, sätter en prick där läsaren stannar och skriver sedan in det som fattades. Med två eller tre elever läser du högt, och en elev gör det som står.
Före och efter	Det här gör ni när texten är klar. På Flygdagen lägger eleven läsarens första och andra helikopter bredvid varandra, och i pass 11 de två korta texterna med teckningarna. Du frågar: <i>"Vad gör den nya texten som den gamla inte gjorde? Vad gör du redan från början nästa gång?"</i>
Reglerna	Fråga vad varje text låter läsaren göra. Ingen frågar vilken som är sämst. Läsaren gör bara det som står. Frågar läsaren, svarar skribenten <i>"Det står inte"</i> och sätter en prick. Kan läsaren inte läsa ett ord, läser skribenten det högt. Du visar en elevs hela text för gruppen bara om eleven säger ja. Ett grepp mitt i texten tar högst fem minuter, utom Läsaren halvvägs, som tar åtta. Har gruppen fler än sex elever, delar ni er på två bord under Alla svar på bordet och Starterna runt bordet.

Till läraren: lapparna

Eleverna planerar varje text med lappar. På varje lapp står en sak i planen, med några ord eller en kort mening. I den här kursen är en sak ett steg. Lapparna går att flytta, lägga åt sidan och lägga i ordning, och därför syns elevens val på bordet.

Lapparna	
Så gör du dem	Skriv ut arket Lapparna, som står bland mallarna sist i materialet. Klipp längs linjerna, så blir det arton lappar. Ett ark räcker till ett par i ungefär tre pass, och post-it-lappar går lika bra. Från pass 3 lägger du lapparna i en hög på bordet. Efter passet fäster du parens lappar på bladet Planen.
Den första lappen	På den skriver eleverna vem som läser och vad hen ska kunna efteråt, en enda sak: <i>"Lova ska kunna göra en helikopter"</i> eller <i>"Ali ska kunna spela Krig"</i> .
Stegen	På var och en av de andra lapparna står ett steg, med verbet först: <i>"Vik upp igen"</i> eller <i>"Dela ut korten"</i> . En lapp är en sak att göra. Eleverna skriver fler lappar än de behöver. Det läsaren redan vet, som hur man håller en sax, lägger de i rutan Åt sidan på bladet Planen. Ett steg som läsaren ska göra ligger kvar, också när läsaren kan göra det. De andra lapparna lägger de i den ordning läsaren gör stegen. I vecka 2 och 4 skriver var och en i stället sin första bokstav på lappen med det som den egna läsaren redan vet.
Nya lappar	Där läsaren stannade eller frågade i Säg, skriver skribenten sitt svar på en ny lapp. Från pass 8 skriver eleverna också lappar som börjar med Om, för det som gäller när något händer. Varje sådan lapp lägger de vid steget där läsaren behöver den.
Ett exempel	Dina lappar från visningen i pass 3 står i manuset under Visningen, vecka 2. Bilderna På bordet för vecka 2 och vecka 4 visar hur lapparna ligger på bladet Planen.

Till läraren: flygarna

Här står hur du gör helikoptern och ringflygaren, som eleverna lär sig göra och skriver om. Gör dem själv före kursen. Pilen står i manuset under Visningen, vecka 2, och båten under Mentortext, vecka 1: Båten.

Flygarna	
Helikoptern	Klipp en remsa, 5 centimeter bred och 15 centimeter lång. Klipp ett snitt från mitten av ena kortsidan, 7 centimeter in. Vik den ena halvan framåt och den andra bakåt, där snittet slutar. Vik upp den nedre änden 2 centimeter, och sätt ett gem på vikningen. Släpp helikoptern med vingarna uppåt, från så högt du når. Snurrar den inte, vik vingarna mer.
Ringflygaren	Klipp två remsor längs långsidan på ett A4-papper, 2,5 centimeter breda. Klipp den ena till 12 centimeter. Böj varje remsa till en ring, med ändarna lite omlott, och tejpa. Tejpa den stora ringen i ena änden av ett sugrör och den lilla i den andra, på insidan av ringarna och på samma sida av sugröret. Kasta den med den lilla ringen först. Vinglar den, se till att ringarna sitter rakt.
Materialet	Klipp remsor till helikoptrarna före pass 2, ungefär åtta per elev, och ta fram gem och en sax per elev. Till ringflygarna behöver gruppen och läsarnas klass sugrör och tejp, och du behöver en låda. Vanligt kopieringspapper räcker till alla flygarna.

Kortet Läsarens frågor

När skribenten säger stegen har läsaren frågorna framför sig. Läsaren gör bara det hen hör, och frågar när hen inte vet hur hen ska göra. När läsaren har gjort klart, svarar hen med de tre svarsraderna. Den som ser på har kortet Ord för var och när.

Till läraren: Så gör du: Skriv ut kortet Läsarens frågor, ett per par. Från pass 8 har varje elev ett eget. Klipp längs de streckade linjerna, utom den mellan Läsarens frågor och Läsaren svarar. Vik kortet där, eller klipp isär och limma ihop baksidorna. Från pass 8 skriver var och en för hand en femte fråga under de fyra: "Vad gäller om något händer?" Den som ser på i Säg får kortet Ord för var och när, och i Skriv har den som skriver det.

LÄSARENS FRÅGOR

1. Vad går det ut på?
2. Vad behöver jag?
3. Hur gör jag?
4. Hur vet jag att det blev rätt?

LÄSAREN SVARAR

1. Nu kan jag ____
2. Här stannade jag: ____
3. Nu undrar jag ____

ORD FÖR VAR OCH NÄR

- först, sedan, till sist
- när det är klart, innan, tills
- längs, mot, in till, ut från
- ovanpå, under, mitt på, i kanten

Läsaren

Fråga din läsare, och skriv några ord vid varje fråga. Titta när läsaren viker sitt bästa plan, och skriv det som läsaren gör utan att behöva tänka efter. Läs sedan upp svaren och fråga ”Stämmer det?”

Läsaren finns i full storlek i planeringsmallarna, med rutor att skriva i.

Rita efter min text

Du har en halv minut att rita en figur på ett halvt A4. Vik sedan ihop papperet. Skriv sedan steg för steg här, så att din lärare kan rita samma figur utan att se din.

Till

Från

Mitt mål

Skriv ett mål i taget. När målet syns i din text skriver du ett nytt under. Efter varje text skriver du vad du tar med dig. När nästa text börjar, läser du det först.

Mitt mål finns i full storlek i planeringsmallarna, med rutor att skriva i.

Till läraren: de korta texterna

De korta texterna i pass 1 och pass 11 visar vad eleven gör utan stöd, och de går till dig. Här står också hur du svarar på texterna i hela kursen och hur eleven räknar när hen fyller i sin stapel.

De korta texterna	
Uppgiften	Säg samma ord i pass 1 och pass 11, och skriv dem på tavlan: <i>"Rita en figur på en halv minut: ett djur, en robot eller ett hus. Vik ihop papperet. Skriv sedan steg för steg, så att jag kan rita samma figur utan att se din."</i> Eleven ritar på ett halvt A4 och skriver på bladet Rita efter min text. Säg inget om vad texten ska innehålla. I pass 11 ritar eleven en ny figur av samma slag och skriver med samma verktyg som i pass 1.
Så svarar du	Efter pass 1 ritar du efter varje text på ett halvt A4, exakt som det står, utan att titta på figuren. Lägg din teckning bredvid elevens figur, och skriv tre svarsrader under texten: Nu kan jag, Här stannade jag och Nu undrar jag. Efter Nu undrar jag skriver du det du undrar, gärna med kortets ord. Ett svar kan lyda: <i>"Nu kan jag rita en robot med ett fyrkantigt huvud. Här stannade jag: hur långa är armarna? Nu undrar jag var ögonen ska sitta."</i> Att svara på en text tar tre till fem minuter. Efter pass 4, när du gör helikoptern, tar det fem till åtta minuter.
När du svarar	Efter pass 4 gör du helikoptern efter varje text och skriver <i>"Hur gör jag?"</i> vid ett steg där du stannade. Efter pass 8 och pass 10 ställer du upp varje spel efter texten, spelar två drag och skriver <i>"Vad gäller om något händer?"</i> eller <i>"Hur gör jag?"</i> vid ett ställe där du stannade. Ditt svar på den korta texten från pass 11 får eleven när gruppen samlas igen.
Så räknar ni	Eleven sätter ett streck med blyerts i kanten vid varje ställe hen räknar. Sedan fyller hen i stapeln så som det står under diagrammet. Varje fråga på kortet ger högst en ruta, och <i>"Vad gäller om något händer?"</i> ger en ruta i texter som eleven skriver från pass 8. Ett steg som säger vad men inte hur ger ingen ruta. En mening om varför spelet är roligt räknas inte. Rutan Läsaren kom hela vägen fyller eleven i när en läsare har gjort saken klart utan att fråga, och det blev som eleven ville.
Efter pass 11	I pass 11 räknar eleven den första korta texten utan tillägget från pass 2. Efter passet läser du texterna och rättar staplarna om de inte stämmer. En rutas skillnad mellan två staplar säger inte mycket. Visa texterna och diagrammet för klassläraren.

Det jag hör

Skriv ut bladet Det jag hör till varje vecka i kursen, före pass 1, 3, 5, 7, 9 och 11. Ha det i handen medan paren planerar, säger stegen och skriver. Skriv elevens namn och det hen säger medan du lyssnar. Ring in det eleven sa utan att du frågade. Efter passet fyller du i Till nästa pass.

Det jag hör finns i full storlek i planeringsmallarna, med rutor att skriva i.

Till läraren i läsarnas klass

Skriv in antalet elever, rummet, dagarna och klockslagen, och ge bladet till läraren i läsarnas klass före kursen. Mötet börjar när fem minuter av pass 2 har gått, Flygdagen när 35 minuter av pass 6 har gått och Spelstunden när fem minuter av pass 12 har gått. Vik undan de här raderna innan du lämnar bladet.

Till dig som har klassen vi skriver för	
Det vi ber dig om	Eleverna i vår skrivkurs övar på att skriva instruktioner, så att den som läser kan göra något själv. Varje elev i kursen får en läsare i din klass, och läsaren gör det som elevens text säger. Vi behöver samma _____ elever tre gånger, i rum _____. Välj elever som läser ungefär som de flesta i klassen. Vi behöver också en lektion där hela klassen gör en flygare efter gruppens text. Säg till om vi ska hämta och lämna eleverna.
1. Mötet, den _____ klockan _____	Varje läsare viker sitt bästa pappersplan och berättar vilka spel hen kan. Det tar omkring en kvart.
2. Lådan, före den _____	Klassen får en låda med vår text, sugrör, tejp och små papper. Låt varje elev göra en ringflygare efter texten, med papper, linjal och sax, och skriva på ett litet papper vilket steg hen stannade vid. Hjälp inte till: vet en elev inte hur, gör hen som hen tror. Lägg flygarna och papperen i lådan. Det tar omkring 30 minuter.
3. Flygdagen, den _____ klockan _____	Samma elever kommer med lådan, och var och en gör en helikopter av papper efter en text som är skriven till just hen. Det tar omkring 25 minuter.
4. Spelstunden, den _____ klockan _____	Samma elever kommer och spelar två eller tre spel efter texter som våra elever har skrivit. Det tar omkring 40 minuter. Efteråt får klassen spelen i en låda.

Checklista inför kursen

Texttyp: Instruerande text · åk 4–7

Bocka av före kursen. Det som inte är gjort görs innan kursen börjar.

Datum: _____

☐ Boka läsarnas klass, helst en vecka före kursen.
☐ Välj eleverna, bestäm deras skrivstöd och sätt ihop paren.
☐ Skriv ut Huset, Båten, Det jag hör och Rita efter min text (bladet med Till och Från) till pass 1.
☐ Gör flygarna själv, och öva högt på din visning med manuset Visningen, vecka 2.
☐ Klipp remsor, och ta fram pärmar, gem, sugrör och tejp.
☐ Läs Texttyper i grupp, och be en kollega vara reservläsare.

© Niclas Fohlin. Mall till Texttyp: Instruerande text, <https://niclasfohlin.se/stodundervisning/texttyp-instruerande-text>. Figurerna På bordet: Fluent Emoji, © Microsoft Corporation, MIT-licens.

Målkoll före och efter

Texttyp: Instruerande text · åk 4–7

Fyll i före insatsen och igen efter perioden. Kryssa i det eleven klarar, och skriv under Notering vilket stöd som behövdes.

Elev: _____ Datum före: _____ Datum efter: _____

Efter perioden ska eleven oftare kunna	Före	Efter
Säger vem som ska läsa och vad läsaren ska kunna efteråt, innan hen skriver	☐	☐
Säger vad det går ut på och vad som behövs, och tar sedan stegen ett i taget, i den ordning läsaren gör dem	☐	☐
Säger hur, var och när, med ord som längs, mot och tills, och vad som gäller om något händer	☐	☐
Prövar texten på en läsare och skriver in det som fattades där läsaren stannade	☐	☐
Känner igen en uppgift som ber om en instruktion	☐	☐

Notering

© Niclas Fohlin. Mall till Texttyp: Instruerande text, <https://niclasfohlin.se/stodundervisning/texttyp-instruerande-text>.

Läsaren

Texttyp: Instruerande text · åk 4–7

Fråga din läsare, och skriv några ord vid varje fråga. Titta när läsaren viker sitt bästa plan, och skriv det som läsaren gör utan att behöva tänka efter. Läs sedan upp svaren och fråga ”Stämmer det?”

Jag som frågar	
Läsaren och klassen	

Frågorna	
Vilka flygplan av papper kan du göra?	
Har du gjort en helikopter av papper?	
Vilka spel kan du?	
Vad är svårt när du gör något efter en instruktion?	
Det här gör läsaren utan att tänka	

Mitt mål

Texttyp: Instruerande text · åk 4–7

Skriv ett mål i taget. När målet syns i din text skriver du ett nytt under. Efter varje text skriver du vad du tar med dig. När nästa text börjar, läser du det först.

Namn	
------	--

När jag skriver	
När det tar emot säger jag	
Mina mål	
Det här tar jag med mig	

Det jag hör

Texttyp: Instruerande text · åk 4–7

Skriv ut bladet Det jag hör till varje vecka i kursen, före pass 1, 3, 5, 7, 9 och 11. Ha det i handen medan paren planerar, säger stegen och skriver. Skriv elevens namn och det hen säger medan du lyssnar. Ring in det eleven sa utan att du frågade. Efter passet fyller du i Till nästa pass.

Vecka, och eleverna jag lyssnar särskilt på	
---	--

Det jag hör

Läsaren nämns	
Något läggs åt sidan eller läggs till för läsarens skull	
Den som kör fast säger vad hen gör	
Frågan jag ställde under Skriv	
Till nästa pass	

Lapparna

Klipp längs linjerna, så blir det arton lappar. Skriv en sak på varje lapp.

Skriv på den första lappen vad läsaren ska kunna efteråt. Skriv ett steg på var och en av de andra, med verbet först. Skriv ditt svar till läsaren på en ny lapp.

Planen

Det läsaren ska kunna, och stegen i ordning	Åt sidan: det vet läsaren redan

Tänk: vem läser, och vad ska hen kunna efteråt? Planera: ett steg på varje lapp, i den ordning läsaren gör dem. Säg: säg stegen över pärmen. Skriv: skriv det du sa, och svaret på det läsaren frågade.

Mina texter

Namn: _____ En stapel för varje text som jag har skrivit. Fyll i nedifrån, en ruta för varje fråga som texten svarar på.

Första korta	Helikoptern	Spelet	Mitt spel	Sista korta	Efter kursen

Rutorna: vad det går ut på, vad som behövs, hur och var, att det blev rätt, vad som gäller om något händer (från pass 8), och läsaren kom hela vägen.

PASSLÄNGD 60 minuter	GRUPP Två till tio elever	FREKVENS Två pass i veckan i 12 pass, omkring sex veckor	INNEHÅLL Läsare som gör det som står
--------------------------------	-------------------------------------	--	--

SÅ FUNGERAR INSATSEN

Kursen är för elever i åk 4–7 som hoppar över steg när de skriver en instruktion. Eleven lär sig skriva i fyra steg, Tänk, Planera, Säg och Skriv, så att läsaren kan göra något själv. Tabellen visar passets delar. Passen med egna minuter står på sidan Mallen, och stödtrappan i lathunden för Texttyper i grupp.

Läsarna går i en annan klass. De gör flygarna på Flygdagen i pass 6 och spelar elevernas spel på Spelstunden i pass 12, och en läsare på skolan spelar parets spel.

TRE SAKER ATT HÅLLA FAST VID

Nämn läsaren före första ordet. Läsaren avgör vad som ska med.
Lägg åt sidan eller lägg till, för läsarens skull. Säg varför, så att valet hörs och syns.
Kör fast högt. Säg vad du gör då.
Du gör dem först, sedan eleven. Det är dem du lyssnar efter.

ARBETSFORM

Gemensamt (hela gruppen, med dig vid tavlan) → läraren visar (du tänker högt, och gruppen gör likadant) → i par (två och två, och två par ihop med en pärm emellan) → gemensamt igen (två elever berättar om ett val)

PASSETS DELAR • VAD DU SÄGER

Del	Du säger
1 • Läs som läsaren <i>Alla svar på bordet</i>	<i>"Vad hände? Vad undrar du?"</i> <i>"Vilken mening hjälper läsaren mest?"</i>
2 • Visa och pröva <i>Du tänker högt</i>	<i>"Vad hörde ni mig säga?"</i> <i>"Nu prövar vi samma sak tillsammans."</i>
3 • Tänk och planera	<i>"Kan läsaren göra det här utan att fråga dig?"</i> <i>"Vad gör läsaren först?"</i>
4 • Säg <i>Pärmen emellan</i>	<i>"Gör bara det du hör."</i> <i>"Svaret blir en ny lapp."</i>
5 • Skriv <i>En enda fråga</i>	<i>"Skriv det du sa."</i> <i>"Hur gör jag?"</i>
6 • Läs upp <i>Ett val</i>	<i>"Vilken lapp lade du åt sidan? Varför?"</i> <i>"Vad tar du med dig?"</i>

Kortet: Vad går det ut på? Vad behöver jag? Hur gör jag? Hur vet jag att det blev rätt? Från pass 8: Vad gäller om något händer?
Svarsraderna: Nu kan jag, Här stannade jag, Nu undrar jag.

GRUPPEN • FYRA ELEVER I ÅK 5 BÖRJAR ETT SPEL

Gruppen öppnar lådan från 4B. Flest stannade vid *"Tejpa fast ringarna på sugröret."* Theo gör det, och ringflygaren vinglar. Gruppen väljer Selmas nya steg: *"Tejpa fast ringarna i var sin ände av sugröret, på samma sida."* Läraren läser Grisen, lägger en lapp åt sidan och säger: *"Morfar vet hur en tärning ser ut."* Paren väljer spel, och var och en skriver sin läsare på första lappen.

Hassan säger stegen över pärmerna, och Theo gör det han hör. Theo vänder upp sina kort, och Selma säger var han stannade. Hassan säger steget igen: *"Lägg korten i en hög, med baksidan upp."* Det blir en ny lapp.

Läraren läser Selmas första steg över axeln och frågar: *"Hur gör jag?"* Amira kör fast och säger: *"Jag tittar på kortet."* Sedan skriver hon.

DET JAG FÖRBEREDDE

Jag skrev tavlans tre rader. Jag hade lådan från 4B, Grisen, blädderblocket med kraven, tre lappar om Grisen, två kortlekar och tärningar. På bordet låg lappar, bladet Planen, kortet, pärmarna och mapparna med läsarens ord från Flygdagen. Jag lyssnade särskilt på Hassan och Amira.

KLAR TIDIGT

Eleven läser sin början högt för en kamrat som också är klar. Kamraten gör det som står, och eleven skriver in det som fattades.

60 MINUTER, MINUT FÖR MINUT

TID	VAD HÄNDER
Före	Förberedelse Skriv tavlans tre rader och lägg fram materialet.
0–5	1 • Läs som läsaren Öppna lådan. En elev gör steget där flest stannade. Alla skriver ett nytt steg, och ni lägger dem bredvid varandra.
5–15	2 • Visa och pröva Läs Grisen, men steg 4 först utan "När du säger stopp". Ring in orden för när. Lägg en lapp åt sidan för morfar.
15–27	3 • Tänk och planera Var och en fyller i stapeln Helikoptern och skriver ett nytt mål. Paret väljer spel. Var och en skriver sin läsare, och paret spelar en tur och skriver en lapp per drag.
27–33	4 • Säg Två par ställer upp en pärm. En säger stegen, läsarna ur andra paret gör, och kamraten ser på. Där läsaren stannar säger skribenten steget igen, och det blir en ny lapp. Sedan byter paren.
33–57	5 • Skriv Var och en skriver början. Du läser över axeln och frågar "Hur gör jag?" Rätta inte nu.
57–60	6 • Läs upp Paren säger vad de tar reda på till nästa pass, i stället för ett val.

PASS 4 OCH PASS 6 TILL 9 FÖLJER PASSET I SEX DELAR

PASS 1 TILL 5

Pass och minuter	Det ni gör
PASS 1 0–20 min	”Vad gör en instruktion bra?” Den korta texten: tio minuter utan stöd.
20–32 min	Två texter om samma hus. En elev ritar efter båda bakom pärmen.
32–60 min	Båten: alla viker. Listan Det vi kan lära ut.
PASS 2 0–20 min	Läs som läsaren. Mötet: läsaren viker sitt bästa plan.
20–40 min	Helikoptern tills det går utan att titta. Kortet och Båten.
40–60 min	Din teckning bredvid figuren. Tillägget och ett mål.
PASS 3 0–21 min	Läs som läsaren. Du säger Pilen över pärmen, och en elev viker.
21–60 min	Paren planerar och säger. Skriv 42–60, och Två sätt vid 52.
PASS 4 0–60 min	Starterna. Steg 1–4 på blädderblocket. Pappersplanet bredvid ditt. Säg 22–28, Skriv 28–57, halvvägs vid 41.
PASS 5 0–25 min	Två sätt. Alla gör ringflygaren. Du skriver gruppens början.
25–60 min	Skriv 25–45. Gruppen väljer en fortsättning. Du gör ringflygaren bakom pärmen.

PASS 6 TILL 12

Pass och minuter	Det ni gör
PASS 6 0–60 min	Två texter, vecka 3. Säg 18–22, Skriv 22–35. Flygdagen 35–60, med sidan Flygdagen.
PASS 7 0–5 min	Lådan från läsarnas klass. Steget där flest stannade.
PASS 8 0–60 min	Två texter, vecka 4. Säg 19–25 med Om-lappen, Skriv 25–57, halvvägs vid 41.
PASS 9 0–60 min	Två sätt. Planen som lista. Säg 26–34, Skriv 34–57.
PASS 10 0–28 min	Läs som läsaren. Skriv 5–20. Läsaren halvvägs 20–28, över pärmen.
28–60 min	Skriv 28–52. Inbjudan till läsaren.
PASS 11 0–36 min	Den korta texten igen. En elev ur andra paret ritar efter båda. Båten och Grisen. Uppgifterna 28–36.
36–60 min	Skriv: eleven bygger ut sin text och sätter underrubriker.
PASS 12 0–45 min	Spelstunden 5–45: läsarna spelar två spel.
45–60 min	Stapeln, nästa mål och ett råd till nästa grupp. Spelen i kuvert.

KRAV PÅ SPELET 1

Något du kan och läsaren inte kan

Du kan det utan att titta i reglerna, och läsaren har inte spelat det förut

KRAV PÅ SPELET 2

Vid ett bord, på tio minuter

Det ryms i ett kuvert eller är en kortlek. Tar det längre, säger texten hur det slutar efter tio minuter

KRAV PÅ SPELET 3

Inget som kan skada

Inga vassa saker, ingen eld, inga pengar och inget spel på en skärm

VAR MATERIALET FINNS

Veckans sida. Dagens mening, det du visar och det du ska lägga märke till står i metoden, under Till läraren: veckorna, och greppen under Till läraren: återkopplingen. Veckans texter står direkt efter veckans sida.

Kortet och bladen. Kortet, bladet Läsaren, inbjudan och de andra bladen står under Kursens material. Arket Lapparna, bladet Planen och diagrammet står i planeringsmallarna.

Det som gäller alla kurser. Hur du tänker högt, vad du gör när en elev fastnar och hur du hjälper den som har svårt att få ned texten står i Texttyper i grupp.

PÅ BORDET NÄR PASSET BÖRJAR

Lappar, pennor, papper och saxar
Bladet Planen och kortet Läsarens frågor
En pärm att ställa upp, och saken eller spelet
Mapparna med Mina texter och Mitt mål
Veckans text, som du lägger undan före Skriv
På tavlan: Vem läser? Vad vill vi? När får vi svar?

CHECKLISTA INFÖR KURSEN

- ☐ Boka läsarnas klass, helst en vecka före kursen.
- ☐ Välj eleverna, bestäm deras skrivstöd och sätt ihop paren.
- ☐ Skriv ut Huset, Båten, Det jag hör och Rita efter min text (bladet med Till och Från) till pass 1.
- ☐ Gör flygarna själv, och öva högt på din visning med manuset Visningen, vecka 2.
- ☐ Klipp remsor, och ta fram pärmar, gem, sugrör och tejp.
- ☐ Läs Texttyper i grupp, och be en kollega vara reservläsare.

UPPFÖLJNING

Varje pass: Skriv vad två eller tre säger, på bladet Det jag hör.

Efter pass 6: Ge klassläraren kortet och tavlans tre rader.

Pass 7, 9, 11 och 12: Eleven fyller i diagrammet. Syns målet?

Pass 11: De korta texterna och teckningarna: vad gör eleven nu?

Efter kursen: Samla gruppen efter 4–6 veckor, och eleven skriver Uppgift 1. Fråga klassläraren om eleven säger vem som läser. Läsaren och staplarna avgör: avsluta, vecka 4 till 6 med nästa grupp eller elevhälsan.

Skrivstrategier

Till läraren som undervisar i skrivande, F–9

En strategi i taget Visa den när du skriver och tänker högt. Gå vidare när eleven använder den själv.	Säg det först Eleven säger meningen eller berättar texten innan hen skriver.	En läsare som svarar Någon läser texten och säger vad hen förstod och vad hen undrar.
--	--	---

Ordet och meningen För den som fastnar på orden, i alla årskurser. Säg först det som stämmer.		
Strategin	Så märker du det	Så gör och säger du
Säg meningen igen	Tappar meningen medan hen skriver, eller har bara ett ord: "Hunden."	"Vad gjorde hunden? Säg hela meningen och säg den igen. Hur många ord?" Ett finger på pappret efter varje ord blir mellanrummet.
Säg ordet långsamt	Hoppar över ljud: "mr" för "mor", "tol" för "stol".	"Säg det långsamt. Vad hör du först? Och sedan? Sist?"
Skriv det du hör	Vågar inte skriva: "Hur stavas det?"	"Skriv det du hör. Sedan tittar vi på hur det stavas."
Ord som inte låter som de står	Skriver "åk" för "och", "ja" för "jag".	Visa ordet. "Vad låter inte som det står? Täck över, skriv och jämför."
Dela ordet långa ord	Skriver "cykel hjälm", eller tappar en del.	"Säg ordet. Hur många delar? Skriv en del i taget. Står ordet ihop?"
Läs från början	Skriver orden ihop: "Olaler", eller läser det hen ville skriva.	"Läs med fingret under. Hur många ord? Står allt med? Var slutar meningen?" Säg inte själv vad som fattas.

Tar bokstäverna all kraft i en längre text, får eleven diktera för dig eller använda tal till text, utom när ni övar ljudandet.

Texten och läsaren Före, under och efter skrivandet, själv eller med dig. Stavningen tar ni när texten är klar.		
Strategin	Så märker du det	Så gör och säger du
Vem läser?	Frågar hur långt det ska vara, eller vad du vill ha.	"Vem läser? Vad behöver hen veta?" Texten blir så lång som läsaren behöver.
Berätta först	Har pennan i handen men ingen tanke.	Låt eleven berätta för en kamrat. "Bra. Skriv det du just sa."
Gör en plan	Börjar direkt och skriver ned det hen kommer på.	Låt eleven skriva fler lappar än hen behöver och lägga en åt sidan. "Behöver läsaren det här?"
Låna ett drag	Skriver likadant varje gång, eller lånar kamratens händelse.	"Vad gör författaren här? Vad kallar vi det? Samma sätt, ditt eget innehåll."
Skriv vidare	Skriver en rad och blir sittande.	"Läs din sista mening. Vad kommer sedan?" Lär eleven att ställa frågan själv.
Markera och skriv vidare	Stannar vid varje svårt ord och tappar tråden.	"Dra en prickad linje under ordet och skriv vidare. Vi tar det när texten är klar."
Pröva på en läsare	Märker inte vad som saknas, eller får bara "Bra!"	Låt kamraten läsa eller göra det som står och säga: "Här var jag med. Nu undrar jag ..."
Ändra en sak	Rättar bara stavningen när texten ska bearbetas.	"Var undrade läsaren? Lägg till eller ändra där, och säg varför."
Vad tar jag med mig?	Glömmer läsarens svar till nästa text.	Låt eleven skriva en rad om vad hen tar med sig och läsa den som sitt mål före nästa text.